

ВОГОНЬ ОРЛИНОЇ РАДИ

471

СІЧЕНЬ
—
БЕРЕЗЕНЬ

1987

Вогонь Орлиної Ради ¹

Д О Р О Г І Б Р А Т Ч И К И Й С Е С Т Р И Ч К И !

Як знаємо, світовий скавтінг постав 1908-ого року, коли його формально оснував англійський лорд Роберт Бейден-Пауел. Три роки пізніше, 1911-ого року, у Львові д-р Олександр Тисовський /ДРОТ/ поклав основи під організацію молоді, якою є Український Пласт. Взоруючися на скавтіngu Бейден-Пауела, Дрот усе таки надав нашому Пластові український зміст і національне українське обличчя.

Не можна заперечити, одначе, що деякі наші пластові традиції сягають узад аж до перших днів скавтіngu. Одною з них є пластова традиція ДОБРОГО ДІЛА.

Бейден-Пауел уже з перших днів скавтіngu вимагав від скавтів щоб кожний із них зробив щоденно якесь добре діло. Цей звичай поширився на цілий світ і сьогодні в кожній країні світу де існує скавтська організація, скавти виконують свій обов'язок щоденного доброго діла.

У нашому Пласті теж придержувалися традиції щоденного доброго діла, від самих початків його існування. Багато членів Пласту засвоїли собі цю звичку, як щось, що робиться вже майже автоматично - й сьогодні побачимо сивоволосих сеніорів які кожний день починають шуканням нагоди для зроблення свого доброго діла.

Але - чи всі ми виконуємо цей підставовий пластовий обов'язок? Мабуть деякі з нас, живучи в країнах матеріального добробуту, у постійному поспіху щоб достосуватися до вимог модерної техніки, призабули за підставовий пластовий обов'язок щоденного доброго діла. Ще гірше є, коли про добре діло забувають новацькі виховники - вони ж бо мають бути прикладом для новаків і новачок; ба - що більше - мають обов'язок і можливість зашепити цю звичку зразу з перших днів, коли тільки дитина приходить до Пласту.

То ж у час, коли святкуємо 75-ліття Українського Пласту, пора нам пригадати собі про пластова добре діло. Не тільки кожний і кожна з нас повинен щоденно добре діло виконувати, але мусимо цю чудову традицію передати нашим новачатам, пояснюючи їй їм уже на перших сходинках, вимагаючи щоб вони записували свої добрі діла, даючи їм за те хрестики, а далі переходячи до збірного ройового - гніздового і т.д. доброго діла.

Моє добре діло на сьогодні - це те, що я пригадав Вам про обов'язок щоденного доброго діла. А яке Твоє сьогоднішнє добре діло, Братчику/Сестричко?

Широ вітаю Вас:

С К О Б !

Сідній Орел Орел

МУДРІСТЬ

СІРИХ ОРЛІВ

Пл. сен. Оксана Тарнавська.

П І С Н Я

/ВИХОВНЕ ЗНАЧЕННЯ ПІСНІ В НОВАЦТВІ/.

Новачка Марійка повернулася з літнього табору додому. Мама не пізнає свою доню: завжди тиха, встидлива, стала тепер весела й рухлива, бігає собі по хаті, або сидить над якимсь заняттям і безперервно підспівує собі різні пісеньки.

"Що ж, доню, добре було в таборі? А що тобі там найбільше подобалося?" "Ах, мамо!" - вигукує щаслива Марійка. "Наша сестричка була така добра і ми співали так багато гарних пісень!"

Ось, що найбільше залишилося в дитячій пам'яті: лагідність, дбайлива опіка сестрички та гарні пісні, вивчені підчас перебування у таборі. Знаємо, що у перших днях табору деякі діти дуже встидливі, боязкі, багато хто з них проливає рясні сльози за мамою і хоче "додому".

Пісня допомагає їм знайти "грунт під ногами", розвеселює, заохочує несміливих до участі в заняттях. Несміливій і боязкій дитині важко долучитися до гри, бо їй здається, що всі на неї дивляться, всі з неї сміються. Коли ж вона в гурті розспіваних дітей і бачить, що ніхто не звертає на неї уваги, лише всі захоплені піснею, тоді й вона, поволі, непомітно, починає й собі "підтягати" піснею за гуртом і так набирає сміливости й певности.

Спів у гурті вщеплює дитині почуття єдності, почуття приналежності до однієї великої родини й вона, мимоволі, забуває про самотність і відірваність від дому. Візьмім сходи новачького року, чи збірку гнізда. Діти, як ми кажемо, "розбрикані", неспокійні, виладовують свою енергію криком та говоренням. Що приходить у допомогу? ПІСНЯ. Даймо дітям хваву, голосну, добре відому й улюблену пісню. Хай у пісні виладують свою енергію яку намагалися виладувати криком, тоді, поступово, перейдім до спокійніших пісень. Тоді діти заспокояться й зможемо свobodно й спокійно провадити їхні заняття.

Пісню даємо змогу дітям вивчати й закріплювати нові слова. Звертаючи увагу на правильну й точну вимову слів пісні, ми допомагаємо дітям опановувати українську мову.

Пісня допомагає нам у національному вихованні дітвори, - співаючи про "Зелені Карпати", чи "Дніпро широкий" у дитячій уяві виринає той далекий, ніколи не бачений Рідний Край. Збуджується любов до нього, до всього, що своє, українське а, тим самим, вкорінюється почуття гордості з приналежності до української нації.

За допомогою веснянок-гаївок, коляд і інших обрядових пісень, діти запізнаються з нашими обрядами, традиціями. Історичні, козацькі, стрілецькі чи повстанські пісні допомагають нам у вивченні історичних фактів. Пісню збуджуємо в дітях зацікавлення та замилювання мистецтвом. Беручи участь в інсценізації із співом, дитина підготовлюється і зникає до виступів на сцені.

Бувають випадки, що сестричка, чи братчик, не дуже "співучі". Бувають і такі, що їм, як то ми хартуючи кажемо, "слон на вухо наступив". Не допустім, щоби діти терпіли через це. Не встидаймося попросити когось із "співучих" братчиків чи сестричок, чи навіть, якщо треба, когось із непластунів, щоби від часу до часу приходив на сходи́ни допомагати вивчати нові пісні.

І - найважливіше: даймо дітям їхні, дитячі пісні. А то буває, що новак починає в новацтві від "Як я їхав коло млина, ой, йой, йой", та "йойкає" це через ціле юнацтво і не закінчує "йойкати" навіть у старших пластунах, чи сеніорах.

Співаємо завжди ті самі пісні, нероз аж до знудження. Чому? Певно, що бувають пісні, які діти люблять і завжди охоче їх співають, але в багатьох випадках співають не тому, що люблять, а лише тому, що інших не знають. Яке розчарування мусить бути в дитини, коли почавши їздити до таборів, від сьомого року життя, вона кожного року, аж до 12-ти літ, вивчає ті самі пісні?!

Знані й давніше вивчені пісні треба обов'язково повторювати, але не спочиваймо на цьому, а завжди додаваймо нові пісні. Сестричко! Братчику! Потрапить тобі до рук нова пісня, - не відкидай її, мовляв, "я цього не знаю". Піди з нею до когось, хто грає на якомунебудь інструменті, нехай переграє тобі цю пісню і допоможе вивчити. А як гарна й сподобається тобі, тоді йди і вчи новацтво.

Дуже допоміжним для вас було б, якщо б на сходинах, чи відправах виховників, які напевно відбуваються у ваших кошах, ви могли б усі разом, вивчати нові пісні. Напевно, між вами знайдеться один, хто зможе навчити інших. А коли у твоєму коші таких сходин нема, то чому б тоді не піти до кошової, кошового чи гніздового й запропонувати започаткувати такі сходи́ни, на яких ви могли б вимінюватися матеріялами, опрацьовувати точки до новацьких сходин, а передусім - разом співати й вивчати новацькі пісні!

Сірий Орел Надя.

Р О З П О В І Д Ь.

Розповідь є складовою частиною сходи. На розповіді базуємо тему наших сходи. Розповіддю ми вчимо новаків. Діти залюбки слухають розповіді, тому ми повинні з розповіддю зазнайомитися і повинні намагатися використати її якнайкраще.

Розповіддю називаємо все те, що ми розповідаємо, розказуємо, переказуємо. Розповіддю може бути історичне оповідання, казка, байка, легенда – це все є розповіді. Розповідь – саме слово каже нам, що цього ми не повинні читати, тільки розказувати. Коли ми говоримо прямо до дітей, ми дивимось на них. Діти уважають та слухають, а не збиткують. Тоді діти користають з розповіді. Говорячи ми можемо міняти голос, уживати міміки та жестикуляції. Що ж станеться, коли ми не приготовані розповідати й будемо читати? Дуже просто: ми будемо дивитися в книжку, ми читатимемо рядок за рядком, а діти будуть спершу дивитися в книжку, потім у вікно, а далі один на одного і часто взагалі перестануть слухати. Читання не є завжди пристосоване до віку нашого роя. Для роїв із різним віком важко підібрати оповідання до читання, але до розказування зовсім легко: коли ми розказуємо й бачимо, що малі не розуміють, ми пояснюємо. Такого пояснення ми не можемо дати при читанні, бо ми не дивимось на дітей і не знаємо, чи вони зрозуміли все, чи ні; – ми зайняті читанням. З їхнього говорення та збиткування ми довідуємося, що вони не вважають. Читаючи важко міняти голос та неможливо вживати міміки чи жестикуляції. Тому розповіді не можна читати.

Щоб розповіді не читати на сходинах, її треба добре знати. Розповідь треба перечитати кілька разів, потім треба її самому собі півголосом переказати. Тоді ми переконаємося, чи ми розповідь знаємо. Важливо у розповіді знати, що по чім іде. Діти уважно слідкують за подіями і чекають, що буде далі. Коли ми щось забули сказати, а без того не можна продовжати розповіді, буде важко дітям пояснити пропущене місце. Діти мусять уявою буняти між подіями, щоб зорієнтуватися, де це було. При цьому буде багато запитів, бо не всі діти бистрі й не всі зорієнтуються, що пропущено. Таке перевання розповіді потягає за собою другий непотрібний момент – пояснювати дітям, на чому ми перевали розповідь. Ось тому, щоб цього всього оминати, треба розповідь добре вивчити. Читаючи розповідь можна написати собі зміст у кількох реченнях, щоб перед самими сходами повторити. Ніяк не вільно допустити, щоб діти завважили, що братчик розповіді не знає. Для новаків братчик є авторитетом, що все знає і таким він мусить бути.

Тепер є ще одна жвава справа: що розказувати новакам? Кожний наш дитячий журналик має багато оповідань. Чужомовні видання мають також багато розповідей. Що саме нам вибрати?

Перш за все наша програма диктує нам тему розповіді. Коли ми знаємо, якої розповіді нам треба, тоді починаємо шукати в літературі відповідної розповіді. Отже розповідь повинна бути до теми сходин. Опісля ми повинні пристосувати розповідь до віку дітей. Малим новакам не можна розказувати складного оповідання, а старшим розказувати казки чи байки. Дітям треба оповідати про героїв, що трохи старші за слухачів. Діти не цікавляться молодшими дітьми. Зате діти старші віком є їх ідеалом. Не слід вибирати сумних розповідей, не говорити про сиріт та біду. Наші діти вирости в добробуті і їм важко зрозуміти біду. При таких розповідях діти часто будуть переривати та давати поради, як той герой повинен був поступати, на підставі теперішньої практики. Також не дораджуємо фантазувати. Є багато братчиків, що приходять на сходини неприготовані. Розповідь треба сказати, отже треба щось говорити. Те "щось" важко пристосувати до теми сходин, важко почати, а ще важче закінчити. Діти часто помітять, що братчик крутить. Тому не слід фантазувати. Коли ми хочемо розказувати, розповідь треба написати, а потім, так як і всі інші прочитати та приготувитися.

Розповідь повинна дати дітям приклад для наслідування, тому треба вибирати розповіді, де герої виконують добрі вчинки, героїчні вчинки для своєї батьківщини. Не вільно забувати, що на добрих розповідях виростуть добрі новаки. Якщо розповідь не має виховного моменту, не навчить дітей чогось доброго, не вкаже правильного шляху, то таких розповідей не слід брати.

Деякі розповіді починаються з довгих вступів чи описів. Розповідаючи треба їх пропустити. Діти чекають дії. Їм треба описати точно місце дії /замки, поля бою/ та одягу героїв. Не давати зайвих пояснень. Але, щоб не треба було зайвих пояснень, не вживати незаних чи малозаних дітям слів. Наша розповідь повинна бути коротка: 15 - 20 хвилин. Ніколи не переривати її. Краще закінчити тепер, а на чергових сходинах розказати другу частину, чи іншу пригоду.

Коли новаки просять, щоб далі розказувати, або щоб оповісти ще одну казку, то це означає, що ваша розповідь їм подобалась і вони радо слухатимуть. Проте на одних сходинах надто багато оповідати не можна. На сходинах треба мати час і на гри, і на спів, і на майстрування.

Сірі Орли: Денис і Надя.

М А Й С Т Р У В А Н Н Я .

1. ЩО ТАКЕ НОВАЦЬКЕ МАЙСТРУВАННЯ?

Новацьке майстрування це ручні роботи новаків/-чок, що виробляють предмети для забави, гри, прикраси, практичного вжитку або дарунку.

2. ЧОМУ МАЙСТРУВАТИ?

- а/ Щоб зацікавити новака/-чку пребагатою та корисною ділянкою ручних робіт.
- б/ Щоб розвинути в них самозарадність, творчу уяву та вмільість виконувати практично найпростіші ручні роботи.

3. МАЙСТРУВАННЯ І СХОДИНИ.

Майстрування повинно бути гармонійно пов'язане з метою сходин. Наприклад: якщо метою сходин розказати новачкам про Чорне море, тоді до оповідання-розповіді, пісні, гри, рисунку чи загадки-ребусу про Чорне море треба додати теж майстрування човників. Отож можемо тоді сказати, що сходини гармонійно пов'язані з основною метою сходин, що окремі точки вможливають різними способами новачатам запам'ятати головну річ, подію, особу чи місце. При тому не забуваємо зложити програму сходин так, щоб рух чергування з безрухом.

4. ЧАС МАЙСТРУВАННЯ.

Майстрування може займати в програмі сходин одну точку, 5 - 15 хвилин, якщо маємо виконати нескладну річ напр. складанку з паперу. Тут треба дбати, щоб усі йшли одним темпом, слідкуючи за братчиком-сестричком, та кожним ступенем складанки. Складнішу річ можна розділити на дві точки /тих самих сходин/, а ще складнішу напр. човен із дерева чи тотем розділимо на кілька сходин. Часом дещо можна закінчити вдома.

5. МІСЦЕ МАЙСТРУВАННЯ.

Місце може бути: домівка, хата, парк, прогулянка чи табір. Кожне місце має свої добрі та від'ємні сторони й від цього залежить, що й де можна зробити та який мати успіх.

ДОМІВКА:	можна майструвати всякі речі	виховник/-ця мо- жуть показати, як	сміття треба замести
ХАТА:	" "	немає виховників	" "
ПАРК:	не все можна майструвати	виховник/-ця покажуть, як	" "
ТАБІР:	можна майструвати всякі речі	" "	" "
ПРОГУ- ЛЯНКА:	не все можна майструвати	" "	" "

6. ПІДГОТОВА ДО МАЙСТРУВАННЯ:

На основі тримісячного плану праці /змісту сходин на кожне

чвертьріччя/ виховник/-ця знає мету кожних сходин і звідси має можливість підібрати речі до майстрування. В залежності від того треба заздалегідь підготувати матеріяли та знаряддя до майстрування. Треба знати, що підгот-ова в останній хвилині не дає ніякої користи, а навпаки багато шкодить так братчикам/сестричкам, як і новакам/-чкам.

7. МАТЕРІЯЛИ ТА ЗНАРЯДДЯ.

Матеріяли та знаряддя добираємо в залежності від того, що хочемо зробити, і від місця, де маємо майстрування. Для паперових складанок потрібний лише папір. Для виконання тотему треба дерева та знаряддя, як: пилки, ножики, пильника, сверлика, паперу до гладження, шнурка, шелякі і т.д. Отож про все те виховник повинен заздалегідь подбати. Він і поодинокі новаки повинні знати точно, хто і що має принести для майстрування. В загальному скажемо, що матеріялом для майстрування може бути папір, дерево, повсть, полотно, метал, шкіра, пластика, клей, пластеліна, гума, нитки, шнурок і т.д. Звичайно новацьке майстрування не вимагає багато матеріялу і тому його легко придбати-найти. Напр. у крамницях чи складах, де продають меблі, викидають дерев"яні рами, в яких товар був упакований. Таке дерево дуже добре надається до майстрування і його можемо придбати без особливого труду. Якщо вже мусимо купити окремий матеріял, тоді треба вважати, щоб його зужити якнайдоцільніш і корисніш. У таборі, парку чи на прогулянці вживаємо матеріялу сирого із лісу. Тут мусимо пам"ятати, що новак/-чка є приятелем природи і не повинен зайво нищити її. Тоді, коли потребуємо прутиків, можемо витинати їх тільки із густих кущів, щоб прорідивши дати змогу іншим рости. Не можемо витинати поодиноких деревець, хоча вони нам своїм виглядом найкраще надаються. Знаряддя для майстрування корисне тоді, як його правильно вживаємо. Отож важне, щоб закінчивши майстрування, вичистити його від пилу, кусків дерева, а, як треба, наоливити, щоб не ржавіло. Потім, коли ми закінчили роботу, покласти знаряддя на своє місце чи віддати власникові, замести кімнату чи місце, де майстрували. Кожний новак, а навіть і новачка, хочуть мати правдивого пластового ножа, тобто великого ловецького ножа, що його припинаємо до пояса. Багато батьків купують такі ножі своїм дітям, не думаючи навіть про небезпеку від них. Перш за все такий ніж дорогий і загубивши його, маємо матеріяльну шкоду. Далі, цей ніж дуже непрактичний, бо він має одне вістря, яким і крають хліб, і стружуть патика, і відкривають консерву, і содову воду, тощо. Тимто вістря такого ножа майже ніколи не чисте; воно часто вищерблене й тоді ніж непридатний. Дітям такий ніж дає нагоду скалічитися, легко випадає з забезпечника і має відкрите вістря. Випадки скалічення під час бігання, гор в таборах і на прогулянках спонукали, що новакам часто не дозволяємо мати таких ножів. Скільки то буває жалів і плачів у таборах, коли треба від новаків забрати такі ножі на переховок. Навіть батьки висловлюють своє невдоволення, бо не розуміють, що ті ножі взято на переховання з уваги на небезпеку для дітей. Для новака досить практичний малий кишеньковий ніжик. Він має два вістря, що закриті, та ще й інші додаткові потрібні для підручного вжитку, знаряддя. Він має вушко, так що можна його припнати до пояса на ланцюшку.

Він легко не загубиться і практичний, щоб застругати олівця, відрізати хліба чи витяти прута. Це вимріяний ніжик для новака, дешевий, - можна купити за одного доляра.

8. БЕЗПЕКА ПРИ МАЙСТРУВАННІ.

Справа безпеки під час майстрування, коли вживаємо гострого знаряддя, дуже важлива. Основна тут вимога, щоб виховник чи виховниця були тоді постійно з новачатами:

- а/ щоб дати пораду та вказівки в майструванні і їх зберігати;
- б/ щоб учити правил безпеки та дисципліни користуючись знаряддям;
- в/ щоб запобігти скаліченню гострим знаряддям, а на випадок скалічення, щоб дати потрібну перев'язку й допомогу;

Поки пічнетесь майстрування, треба повчити, як уживати різне знаряддя. Наприклад: а/ стругати ножиком: держимо ножика у правій

- руці і стружемо від себе;
- б/ різати пилюкою: уважати, щоб пила під час пиляння не зіскочила з зарізаного місця /звичайно на початку/, бо тоді можна покалічити другу руку, що придержує дошку, або руку допоміжної особи. Пилюка ріже, як іде скісним вістрям до переду. Правильно натягнена пилюка на раму чи вкладена в ручку, коли її скісне вістря іде в напрямі від нас /тоді відчуваємо, як вона легко та гладко пиляє/.
- в/ шийчи голкою, треба вважати, щоб не вколоти себе чи когось іншого.

9. ТИПИ МАЙСТРУВАННЯ.

а/ За порами року:

Весна: великодні майстрування, крашанки, дарунки для матері /в День Матері/.

Літо: таборове майстрування, вішачки на одягу чи рушники, луки, шапки, шоломи, подарунок для батька /в День Батька/, водогони з кульбаби.

Осінь: орли, майстрування для домівки, вишивки.

Зима: прикраси на ялинку, дарунки для інших під Різдво, святкові картки.

б/ За окремими даними в році:

Домівка: пізною осінню і весною новацтво проводить свої сходи в домівці. Тоді особливо надаються до майстрування такі речі: складанки з паперу, моделі, ляльковий театр, модель табору, прикрашення домівки і т.п.

Різдво: прикраси на ялинку.

День Матері, День Батька: подарунки.

Великдень: крашанки та писанки.

Табір: крім вішаків на одягу чи рушники, луки та майстрування пов'язане з вмілостями.

в/ Майстрування пов'язане з новацькими пробами.

г/ Майстрування пов'язане з новацькими вмілостями.

10. ЯК МАЙСТРУВАТИ.

Найпростіше майстрування це складанка з паперу, що її можна

зробити за кілька хвилин. Далі приходиться викресний рисунок з паперу, де вже треба мати ножиці й бути обережним при викроюванні. Все це можна зробити за одні сходи. Складніше ліплення з паперу моделей: літака, табору, чи маски. Це вимагає довшої праці, що її розкладаємо на кілька сходи. Дуже важливе, щоб не присвячувати цілих сходи лише для майстрування, бо це скоро перестане цікавити новаків і може їх знеохотити. Складнішу річ, як напр. виконання тотему, можна розложити навіть на два місяці /вісім сходи/. Прикладом складнішого майстрування може бути тотем /стор. 40, "Майстрування", Бібліотека В. О. Р. ч. 6/, де кожний новак робить собі одного шабля /частина 3/, а всіх разом прив'язуємо до держака зі знаменем півника й вони творять тотем. На держак тотемів можна різьбити, малювати, випалювати різні знаки, відзнаки, рисунки, тасмне письмо або причіпляти кусники вуглині із вогників, відзнаки таборів, зустрічів і змагань. На стор. 43 "Майстрування" /Бібліотека В. О. Р. ч. 6/ є дівочий тотем, якого держак складається з окремих прутиків. Кожний прутик був викінчений одною новачкою. Китиця квітів теж вимагала часу, щоб обліпити її та помалювати. Типовим прикладом дівочого майстрування можуть бути: вишивання або шиття народної одехі, полученної з вишиванням. Народня одеха для ляльки, що прикрашає кімнату, або як показ на пластову виставку чи пластовий ярмарок.

11. КОРИСТЬ З МАЙСТРУВАННЯ.

- а/ Новак/-чка можуть негайно бавитись виконаними іграшками.
- б/ Змайстровані речі прикрашають домівку, кімнату.
- в/ Виконані речі можна комусь подарувати.
- г/ Моральна користь - новак/-чка виконанть корисне зайняття, яке виробить у них самопевність і віру у власні сили.

12. КІНЦЕВІ ПОРАДИ.

- а/ Раз почату річ треба обов'язково закінчити. Дуже недобрый приклад, якщо виховник поагно майстрування і не закінчить його. Виховник повинен бути зразком. Якщо він закінчить майструвати іграшку чи іншу річ з новачками, вони будуть мати велике вдоволення, що їхні задуми та праця не пропали на марно. Переконастесь напевно, що новачкові/-чці дорожча річ, коли вони її самі зробили ніж та, що її купили.
- б/ Треба шанувати працю новачка/-чки. Важливе тут, щоб виховники серйозно ставились до майстрування та підготовляли все, що для нього потрібне. Далі вони повинні допомогти новачкам при майструванні. Особливе ця допомога потрібна, коли роблять якусь річ упродовж кількох сходи.
- в/ Закінчивши іграшку чи іншу річ новак бере її собі. Якщо ж вона є частиною спільної праці, напр. шаблі для тотему, що їх роблять кожний новак окремо, то ці шаблі повинні бути разом із тотемом. Треба дбати, щоб не забути або не зламати шабля, бо тоді знову треба буде зробити нову частину.
- г/ Шаблі чи інші частини зроблені і зложені разом в одну цілість, мають значення в майбутньому, бо тотем стає власністю роя і при всяких нагодах /чи сходах/ рій буде пишатися ним. Крім цього, кожний новак відчуватиме, що й він дав свою працю для виготовлення тотему.
- г/ Кожна змайстрована річ-праця індивідуальна може бути прикрасою в домівці, новацькому кутику, напр. викресні будин-

- ки, малюнки, човни, тотеми, ляльки і т.д. У хроніці можна зберігати малюнки чи викресні рисунки.
- д/ Кожний новак/-чка хоче щось сам робити, сам творити.
 - е/ Людина, що змалку привикла, щоб самому щось зробити, буде практична в житті, корисна для себе та інших.
 - є/ Майстрування дає змогу пізнати мистецьку культуру нашого народу в таких речах, як: прикраси на ялинку, крашанки та писанки, вишивки, різьба тощо.
 - ж/ Висловити слово признання за добре виконану річ. Якщо новак навіть не зробив і так добре якусь річ, але з обсервації під час майстрування було видно, що він старався, то за це також йому належить слово признання, за його чесне бажання виконати якнайкраще. Накінець можна сказати, що новак бажає від виховника, щоб цей його розумів, мав терпець і чесно оцінив його.
 - з/ Щоб майстрування було цікаве та корисне, треба користуватися з підручників: пластових, новацьких, чужомовних /у бібліотеках/, самому творити.
 - и/ Діти через практичні заняття стають відважними, терпеливими, рішучими, старанними, дбайливими, активними; стають кращими обсерваторами того, що їх оточує.
 - і/ Новаки обдаровують змайстрованими речами. Це дає багато радості та вдовolenня.
 - ї/ Можна майструвати на основі оповідання чи казки.

ЩО РОЗКАЖЕМО

НОВАЦТВУ?

Свят-Вечір у повстанців

Івась вже давно ждав Свят-Вечора. Як тільки білий сніг покрив усі стежки у селі, то Івась вже й не переставав думати про нього. Все згадував, як то минулого року ходив зі старшим братом Романом у ліс, рубати ялинку, та як вони везли її на санчатах домів. А сестра Парася ще якісь такі штудерні зірки зі соломи на ялинку поробила. Казала, що то пані вчителька в школі такого їх навчила. А в церкві перед самим престолом стояв такий великий вертел, а в ньому мов живі: і Мати Божа, і маленький Ісус, і святий Йосиф, і пастушки з ягнятами. А отець катехит вчив у школі таких гарних коляд, що всі школярі потім і в церкві співали, і ходили по хатах колядувати. Люди їх радо вітали, дарували то бубликами, то горіхами.

Тоді Івась довго розказував вечером Парасі, як вони колядували! Аж поки мама не казали йти спати, бо завтра ж треба раненько вставати та йти до церкви.

Ох, гарне було в Івася минуле Різдво, той довго він розмірковував, чи й цього року таке буде. Правда, що від коли прийшли большевики, багато дечого змінилося. Вже і в школі була нова вчителька "советка", і Івасів Роман пішов із хати. Івась ще пам'ятає, як він ото вгнався зі школи просто в хату, та застав, як батько та мати святою іконою благословили Романа, а мати нишком втирали сльози. А Роман погладив Івася по голові, сказав: "Рости великий на славу Україні" — та пішов із хати.

Скоро довідався Івась від Парасі, що Роман пішов у повстанці. І що повстанці воюють за Україну і живуть в лісах.

І з того часу Івась з товаришами часто грались у повстанців на вигоні над рікою.

Це все знав Івась, та якось не журився. Різдво буде таки Різдво — так думав.

Аж ось в сам день перед Свят-Вечером, вчителька задає задачу та каже: "А це напишете на завтра".

— Ой, щось хіба вчителька помилилася — подумав Івась. Правда, була в них наука цього року і на Михайла і на Миколая святого, але на Різдво? Отож мама вже й кутю сьогодні варили.

Встав Івась тай каже: “А чого нам на завтра задачу писати? Завтра ж Свят-Вечір!

Ой, і накинулася вчителька на Івася! Кричала, п'ястуком об стіл товкла, грозила, що ще цілу Івасеву рідню на міліції заскаржить.

— Завтра наука буде, ніякого свята в нас немає, а ви мені, щоб всі у школі були, щоб нікого не бракувало! — сказала.

Притих Івась, сів у лавку та думає. І як воно так? Таж всі люди в селі знають, що завтра Свят-Вечір, а вчителька каже, що ні, та щей лається. Щось воно не так!

Прибіг Івась до хати. Батько чогось в місто поїхали, мати поралася біля печі, тож можна було спитати тільки Парасі, що воно за диво.

Стала Парася пояснювати: — “Бо то, бачиш Івасю, ці большевики і в Бога не вірують, то в них нема свята. . . .”

— А я ж що? — несміливо допитувався Івась. — Мені мама щодни-ни молитви проводять, то хіба мені теж не буде Різдва?

А Парася в сміх. (Вона два роки старша за Івася, і завжди любить над ним старшувати).

— Ой, і смішний же ти, Івасю! До школи і ти підеш, і я піду. Так мама вже казали. То вчительки гріх буде, не наш. А вечером, як всі прийдемо додів, то будемо їсти Святу Вечерю.

— А колядувати ходити?

— О, про це й не думай! Не дай Боже, якби оці-о почули, то нам всім добра не було б!

Зажурився Івась. І що ж це за Свят Вечір без коляди? Так зажурився, аж Парасі жаль стало.

— А ти не сумуй — сказала. От я тобі щось розкажу, тільки пам'ятай, щоб ти нікому про це не говорив! Навіть мамі — і то не кажи, що від мене почуєш!

Нашурився Івась. — Ой скажи, скажи, Парасуню!

— А обіцяєш, що нікому не зрадиш?

— Обіцяю.

— То слухай. На цей Свят-Вечір прийде до нас наш Роман із своїми повстанцями на вечерю.

— Роман? І правдиві повстанці придуть до нас?

— Та кажу ж тобі! Тільки ти добре пам'ятай — нікому ні слова!

І важко було Івасеві цього вечора задачі писати та вчитися до школи. Не лиш того, що мати та Парася прибирали в хаті на рокове свято та гонили Івася з лави на лаву, а ще й того, що з гадки не сходило, як то буде як завтра придуть до них повстанці.

А в школі то вже ніяк до кінця години висидіти не міг, так вертівся на лавці, так поглядав на всіх товаришів, чи то вони бува не знають, хто до нього в гості прийде. Вже кілька разів хотів питати то Гнатка, то Миколу, та все пригадував, що обіцяв Парасі нікому про це не казати.

Прийшов вечір. Вже й закрили мати вікна веретами, щоб ні промінчика не видно було знадвору, вже й стіл накрили, дідуха поставили, свічку засвітили, а повстанців нема. Батько почали ділитися просфорою та бажати, що кому, провели молитву та засіли до вечері. А в Івася аж щічки горять, аж добрий борщ із грибами йому не смакує. — І де ж ці повстанці? Хіба Парася йому сказала неправду? Та цього ніколи не бувало! Так і хочеться спитати її, та всі ось при столі сидять, та чогось такі мовчазні сьогодні...

Покінчили вечерю, та мати казали Івасеві йти спати. Заліз Івась на піч та все з-під ока зиркає на хату. А на серці сумно-сумно стало.

Хіба ж таки він намарне так ждав? А може ще прийдуть? Бо ось і ніхто ще спати не йде, і все щось перешіптуються і зі стола посуду не беруть. І він не буде спати. Він ще пожде. Так подумав — і сам не зчувся, як заснув.

Пробудився — і сам не знав, чи сон це, чи справді? На середині стола горіли ясно три свічки. А при столі батьки та Парася та їх Роман та ще трьох якихсь. В сірих одностроях, у шапках-мазепинках, з гранатами за поясом. Повставали вони. Здавалося — головами аж по самі сволоки сягали. А командир їх почав говорити. Івась слухав, заперши віддих. Про Україну і про Різдво Христове. І про те, що прийде день, і наша Правда на нашій землі народиться. І бажав усім, щоб на другий рік цей празник великий у вільній Українській Державі святкували.

Зліз Івась із печі та тихцем підійшов до стола. Та таки почув його ходу командир та оглянувся. А Івасеві аж моторошно стало, щоб бува його зараз знов спати не післав.

— А, це ти, козаче? Це твій брат, Романе?

— Так, друже командир!

— Ну, ходи, ходи до нас. — І командир посадив Івася на коліна.

— І в мене синок десь такий великий буде, як у вас, господарі! — говорив батькам. — А ти, козаче, до школи ходиш?

— Ходжу.

— А з нами воювати проти ворога підеш?

— Піду.

— А рушницю носити будеш?

— Буду. А дасьте? — І в Івася розсвітилися очі.

— Дам. — І командир пішов у куток, де стояли рушниці повстанців. Оглянув замок, чи добре забезпечений та заложив Івасеві рушницю на плече. Івась аж зігнувся під його тягарем.

— Отак, козаче. Тепер можеш іти в бій. А кого ж ти будеш воювати?

— Большевиків.

— Диви, а за що ж ти їх будеш воювати?

— Бо вони мені на сам Свят-Вечір до школи йти казали!

Довго в ніч просидів Івась в командири на колінах, та все слухав, як повстанці про свої бої розказували. Аж над ранком, коли ніч найтемніша, пішли повстанці з хати.

А Івась все жде від того часу, що вони знов прийдуть, та що він піде з ними воювати за Україну, так, як Роман. **Сестричка Лєся.**

Сіра Орлиця Стаха Гойдиш.

Тарас Шевченко і Леся Українка.

Новачки!

Сьоводні полетимо далеко-далеко літаком. Полетимо на Україну.

Ідемо всі на летунський майдан. /новачки парами, починаючи від найменших, виходять із домівки. Літак може бути зроблений із крісел, з дерев'яних колод, або з розстелених на землі коців/.

Уважно слухайте! На початку всідають наймолодші, відтак по черзі старші. /Всіли/.

Літак підноситься високо-високо, аж під синє небо. А на дворі чудове літо. Золоте сонце розіслало на небі гаряче проміння. Вітрець злегка колише зеленими хвилями океану. А ми летимо що раз далше й далше назустріч нашій коханій, далекій Батьківщині. В нас б'ється серце зі зворушення. Скільки то вже минуло літ, від коли ми покинули нашу Батьківщину?

Ви не пам'ятаєте, як виглядала Україна. Ви вже народилися та вирости на чужині. Але ви - укарїнські новачки, діти сонця і весни. Ваші серця сповнені радістю та надією.

Заколихався під хмарами наш літак високо, аж під синє небо полинула наша новацька пісня:

"Орли готові вже до лету" /Співають всі/.

Ще довго лунала понад водами новацька пісня, а ми летіли, летіли, аж здалека на обрії почали зорисовуватися невиразні, а опісля що раз виразніші зариси якоїсь землі. Одна із меланьких новачок закликала:

-Ось уже видно Україну - нашу рідну землю!

А хто розкаже цій новачці, що ще ніколи не бачила України, як Вона виглядає? /Одна новачка говорить віршик/:

Україна, любі діти,
Наш чудовий край,
Там ліси і полонини
І луги і гай.

І річок прудких багато
І рибок в них тьма,
Все те, все - кохані діти,
Люба Вітчизна.

Україна, це біленькі
У садках хатки,
Ниви, всіяні збіжжями,
Запашні квітки.

І міста розлогі, чисті,
Знай дитя це, знай,
Україна наша рідна
Наш чудовий край!

А літак летить все даліше, а новачки поглянули вниз на гори та ліси та заспівали: "Вірховино!"

Літак приземлився та сів під лісом. -Де ми? Де ми?- лунало довкруги.

-Хіба не бачите, що ми на Україні!- відповідають старші новачки.

Перед відлетом на Україну ми умовилися з летуном, що він завезе нас у родинні сторони Лесі Українки. Завезе нас у її улюблене село Колодяжне, де вона провела найщасливіші дитячі літа.

Ми розглядаємося довкруги та бачимо зелену нашу Волинь. Довкруги нас ліси, чудові волинські ліси. А квіти, які там гарні ростуть! Ніде таких гарних нема, як на Україні.

Бузькою стежкою йдемо серед зелених високих трав на велику соняшну поляну. Біля поляни видно маленьке озерце, до якого так часто Леся ходила, коли була ще маленькою дівчинкою.

На стежці, що веде до поляни, стоїть велетенське дерево. Воно нагнуло своє гілля над стежкою та питає кожного, що входить на ту поляну: /Кожна новачка дістає якесь питання з української літератури - привтано в розмовах сестричка приготувала новачок на ці питання/ - та коли відповість, має право ввійти на поляну. Останні несуть портрет Лесі Українки, замаєний квітками та рушником.

Чи бачите, чий портрет несуть новачки? Це портрет найбільшої української поетки, Ляріси Косач, що називала себе Леся Українка.

Струнко! Привітаємо нашу велику письменницю Лесю Українку нашим новацьким привітом: "Готуйсь!" Спочинь! Поставте портрет під великим деревом, а самі сідайте кругом на соняшній поляні. Я розкажу вам про дитячі роки Лесі Українки.

Леся Українка народилася в багатій українській сім'ї. Мати Лесі називалася Ольга, з роду Драгоманівна, знана всім, як письменниця Олена Пчілка. Батько Лесі, Петро Косач, був великий громадський діяч. Коли Лесі було кілька років, батьки її купили великий двір у селі Колодяжному. Був там великий будинок із великими вікнами та просторий квітник. Був там сірий дім і білий Лесин будинок із великим ганком, а з нього видно було великі ліси, що тягнулися далеко-далеко.

До дому Лесиних батьків приїздило багато гостей. Бував у них Іван Франко, велика письменниця Ольга Кобилянська, та багато інших.

Мати навчила писати Лесю, як їй було чотири роки. А першого листа написала вона до дядька Драгоманова, як їй було п'ять літ. Леся почала писати свої вірші дуже скоро..

Леся ніколи не ходила до школи. Першу науку дала їй мати. Мати сама складала книжки для неї та для старшого брата Михайла. А як Леся піросла, помагала мамі складати казки для своїх менших сестричок та брата. В Лесі були молодші за неї сестри Оля та Ізідора і брат Микола. Леся дуже любила своїх молодших сестричок та брата та дуже ними опікувалася.

Леся дуже любила природу. Кожна дитина в родині Косачів мала посаджене в городі своє деревце, якого весь час доглядала. Леся посадила собі березу. Як вона раділа, коли весною береза розвивалася і її довгі віти звисали додолу, неначе зелені коси.

У батьків Лесі була старша няня, Мотря. Вона вмiла розказувати безліч казок про дужів, русалок, зачарованих князівен. А які гарні пісні співала вона! Нераз зимою посідають біля печі, в якій горять сухі березові дрова..Червоні вогники скачуть по стінах, неначе ті перелесники, русалки, а няня розказує...

В темних поліських лісах є багато озер і моклавин, а в них живуть русалки. Коли в місячну ніч зблизитися непомітно до озера, можна побачити, як на хвилях граються русалки, чешуть коси, плетуть вінки з водяних лелій, та співають пісень.

Леся слухає тих казок, а в її голівці укладаються цікаві пляни. Коби хоч до весни не довго ждати! Вона піде, віднайде це озерце та підглядатиме русалок.

Одного разу, а була вже гарна весна, Леся вибігла з дому. Заходило сонце, коли вона дійшла на беріг невеликого озерця, такого, як няня Мотря описувала. Її дрібненька постать із ясними кісками, у волинському вбранні, була сама схода на русалку, що вийшла на беріг та приглядається, як сонце заходить.

І так росла Леся серед чудової природи, серед своєї доброї української рідні, шаслива та радісна. Аж перший смуток навістив їх хату: Леся важко захворіла. Вона вже не могла грати на фортепіяні, бо рука спухла, і нога теж боліла. Возили Лесю до багатьох лікарів. Вона була терпелива та ніколи не нарікала на свою долю. Все ждала, що з весною прийдуть кращі дні. Батьки Лесі купили на Полтавщині другий "Зелений двір", де жила мати пані Косачової, бабуня Єлисавета, та повезли туди Лесю.

Лесі дуже подобалися розлогі полтавські лани та лінива ріка Псьол зі своїми зеленими вербами, але вона таки тужила за білим дiмком у Колодяжному, що в ньому провела стільки соняшних днів. Леся писала багато в тому часі. Про неї знала вже ціла Україна. Та її недуги ніхто не зумів вилікувати. Леся виїздила за границю лікуватися, до найкращих лікарів, та нічого не могло поправити її здоров'я. Леся лежала в ліжку та писала багато. Писала оповідання, вірші, драми, казки для дітей. Ви певно чули казку про "Царя Оха", "Біда навчить", "Метелика". А може хтось із вас знає якийсь вірш Лесі Українки?

Коли Леся Українка повернулася знов із-за границі до рідного Колодяжна, там уже багато змінилося. Помер батько та брат. Мати залишила Колодяжне та перенася разом із Лесею до Києва. Там Леся незабаром померла.

Новачки! Що нам треба запам'ятати з Лесиного життя?

Візьмемося за руки, станемо перед портретом та скажемо їй, що й ми будемо такі, як Вона! 1/ Леся була дуже працьовита. 2/ Леся любила свій нарід, свою батьківщину, свої сторони. 3/ Леся була терпелива, точна й радо сповняла всі свої обов'язки. 4/ Леся помагала мамі дома вчити молодших сестер та братів. 5/ Леся була лагідна й ніколи не попадала в зневіру. Того треба нам навчитися з її життя.

А тепер розгляньмося ще раз по сонячній поляні й будемо дальше летіти в дорогу. Найменші сідають на самому переді. Найстарші забирають портрет і летимо дальше. Літак зафуркотів і піднісся високо. А ми дивилися вниз. Які ж чудові українські села! Ви певно пригадуєте собі такий вірш: "Село і серце одпочине". Хто то написав цей вірш? Тарас Шевченко. Хто його вміє напам'ятать?

А "Садок вишневий коло хати"? Ви певно всі знаєте це співати! Заспіваймо!

Тепер ми летимо до Канева на могилу Тараса Шевченка. Вже бачимо здалека широку ріку. Вітей гойдає хвилями, як на морі, а по ріці пароплави плывають. Яка це ріка? Дніпро!

А ще які українські ріки ви знаєте? Хто вчислить мені скоренько п'ять рік? Забавимося в таку гру: Я скажу якусь букву, а ви мені скоренько вчислите ріки, що на неї починаються:

Прошу - увага! Буква "Д": /Дніпро, дністер, Дін, Донець, Десна/. А тепер гори. Знову я кажу букву "К". Хто найскорше? /Карпати, Кримські, Кавказькі гори/. А тепер - міста. І так можна повторювати, але не багато разів, три рази найбільше.

Вже видно над Дніпром могилу. Круг неї зеленіють дерева, а в долині Дніпро шумить, з могилою розмовляє.

Вже літак знижується й ось ми за кілька хвилин будемо біля могили. А чи всі вже знаєте, хто був Тарас Шевченко? Де родився? Чиїм сином він був? Яке було його дитинство? Як називалася його сестра, що її він опісля згадував у своїх віршах? Де він ходив до школи? Де він пішов, як померла його мати? Де він поїхав з паном? Що він там робив? Хто викупив Тараса з кріпацтва? За що заслав цар Тараса на заслання? Скільки літ він був на засланні? /На ці питання новачки повинні дати відповіді: якщо не знають, треба це доповнити/.

Висідаємо з літака. Йдемо на могилу. Наймолодші візьмуть квіти, а найстарші портрет Шевченка. Складемо квіти на могилі.

Струнко! Заспіваймо "Заповіт"! Спочинь! Тепер ще заспіваємо другу пісню Тарасові:

Поклін Тобі, Тарасе,
Великий наш пророче,
До Тебе вірно б'ється
То серденько діточе.

Прашаємо могилу та відлітаємо додому.

??

Чи є зима?

Був холодний осінній ранок. Визирнуло сонце з-за хмарки, скося кинуло промінці на землю. Зазирнув один з них у нірку до старої черепахи, розбудив її. Виповзла черепаха на луг і неквапливо почала паляти шукати собі снідання.

Звісно, сніданок у черепахи простий: зелені листочки, стеблинки, смачні корінці. Довго її шукати не треба. Ось і сніданок надібрала.

Раптом чує — хтось гукає її:

— Доброго ранку, черепахо!

Глянула черепаха вгору, бачить, а то на пеньку сорока сидить.

— Добридень, сороко-білобоко, — відказала черепаха. — Чого це тебе сюди занесло?

— Летіла і тебе побачила. Новина є. Вже багато пташок утекли від зими, в теплі краї полетіли. Як же ти втечеш од зими, коли за день і до того дерева не доповзеш?

— Дурниці ти верзеш. Яка там ще зима? Звідки вона?

— Як яка? Холодна, з морозами. Коли вся земля вкривається снігом і нема чого їсти.

— Снігом, кажеш, земля вкривається? — перепитала черепаха і похитала головою: — Щось не пригадую такого. Ось уже скоро тридцять років мені, а ніякого снігу не бачила.

— Невже ніколи не бачила?

— Чи я коли брехала? — образилась черепаха. — Зроду-віку не чула. Недарма всі

тебе звуть плетухою: хтось пустив дурний погос, а ти й підхопила його.

— Ну, це вже нахабство! — спалахнула сорока і забігала по пеньку. — Минулого року я на власні очі бачила сніг. Він такий білий-білий і пухкий, м'якіший за мох. А мороз.. від нього нікуди не втечеш, скрізь дошкуляє, навіть лани мерзнуть. І нічого поїсти. Жах!

— Не вигадуй, — пробурмотіла черепаха. — Глянь, скільки всякої їжі навколо. Куди вона подінеться?

— Ах так! Ну гаразд, ти вже скоро дізнаєшся, що таке зима, і добре наплачешся! — вигукнула сорока і полетіла до лісу.

Наступного дня, уздрівши в лісі ворону, одразу заскрекотала:

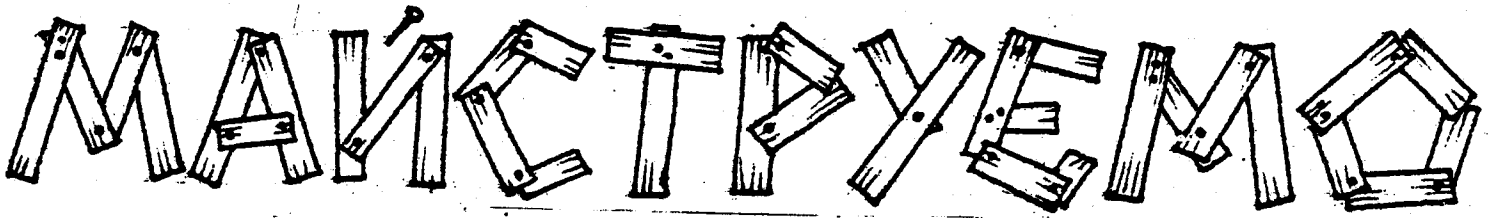
— Кумасю, ти тільки послухай. Зустріла вчора я на лузі стару черепаху, попереджаю, що цього року буде люта зима. А вона сміється з мене. Каже, що ніякої зими не буває, ніякого снігу.

Подивилась ворона одним оком на сороку і сказала:

— Черепаха просто ніколи не бачила зими. Вона з осені засинає і спить аж до весни, коли вже сніг розтане.

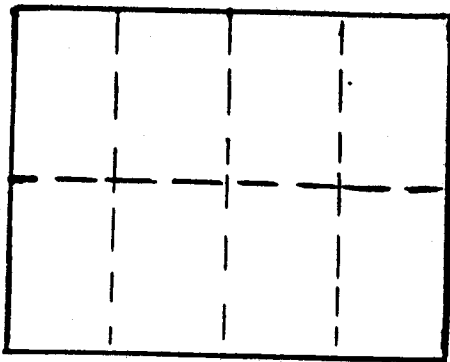
— І як я зразу не здогадалася! — зраділа сорока. — Полечу до черепахи, нехай за образу прощення просить.

Полетіла сорока. Довго кружляла над лугом. Але черепахи так і не знайшла. Напевно, залізла кудись у нірку і заснула. А прокинеться навесні — знов казатиме, що ніякої зими нема. Що все це — сорочині вигадки.

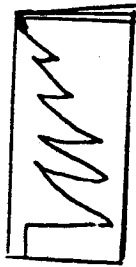

ЯЛИНКА

ПРИКРАСА НА ЯЛИНКУ

① ПРЯМОКУТНИЙ ПАПІР
ЗІГНУТИ УВОСЬМЕРО
(ДЛЯ ВОСЬМИБІЧНОЇ ЯЛИНКИ)

② НАРИСУВАТИ ВИТЯТИ І
РОЗЛОЖИТИ ЯЛИНКИ

ВІШАК

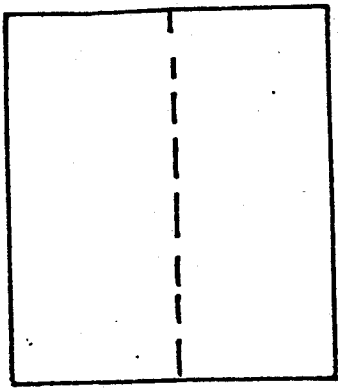
③ ЗШИТИ ВСІ ЯЛИНКИ
РАЗОМ ПОСЕРЕДИНІ

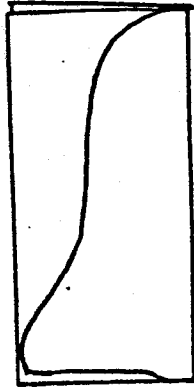
④ ГОТОВА ЯЛИНКА

ДЗВІНОЧОК (ПРИКРАСА НА ЯЛИНКУ)

20

"a"

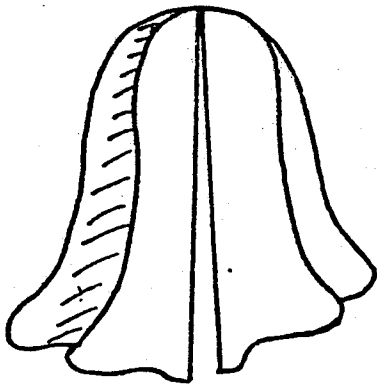

"б"

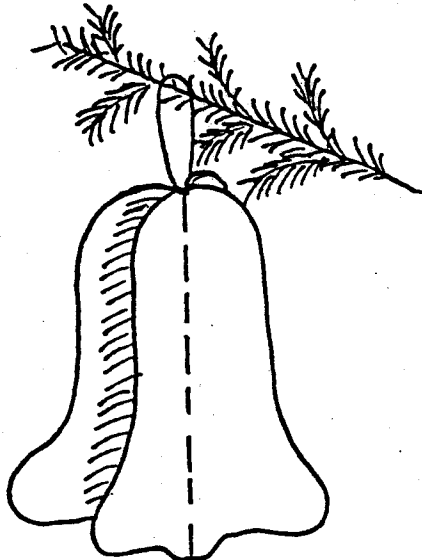

"в"

ПРЯМОКУТНИЙ
КОЛЬОРОВИЙ ПАПІР "а"
ЗІГНУТИ В ПОЛОВИНІ
ТА НАРИСУВАТИ ПОЛОВИНУ
ДЗВІНОЧКА "б" І ВИТАТИ
ЯК НА "в"

ДВА ОДИНАКОВІ ДЗВІНОЧКИ
ЗЛУЧИТИ ЗІГНУТИМИ РҮБЦЯМИ
ТА ЗІШИТИ

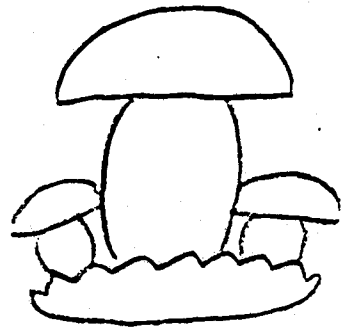

ДЗВІНОЧОК НА ЯЛИНЦІ

ГРИБИ

21

ДЛЯ ДАРУНКУ АБО ПРИКРАСИ ЯЛИЧКИ

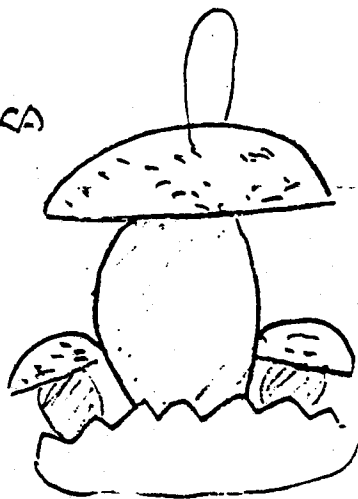
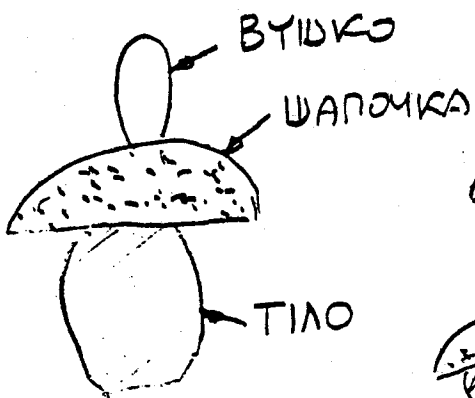
ФОРМА ГРИБІВ

ВИТЯГА З

ПАПЕРУ КАРТОНУ

ФІЛЬЦУ ЧИ ІНШОГО

МАТЕРІЯЛУ

ПРИКРАСИТИ
ШАПОЧКУ І ТІЛО ГРИБА

КРЕДКАМИ, ФАРБАМИ,

НАКЛЕЄНИМ
КОЛЬОРОВИМ ПАПЕРОМ

АБО НАШИТИМ

ІНШОЇ КРАСКИ ФІЛЬЦОМ

ДІТИ СПІВАЮТЬ

Я МАЛЕНЬКИЙ ХЛОПЧИК

Зі збірки Я. Степового

Allegretto

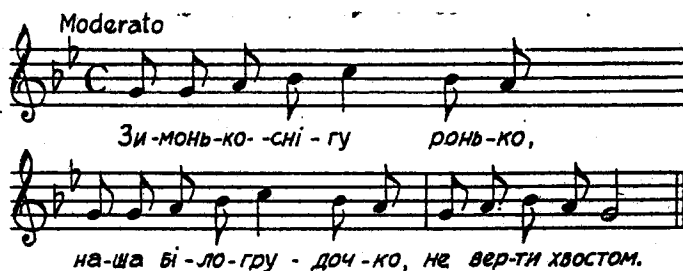
Я ма-ленький хлоп-чик ви - ліз на стовп-чик,
у ду-доч-ку гра-ю, ді-тей за-вав-ля-ю,
а вам всьо-го най-кра-шо-го у сві-ті ва-жа-ю.

ЗИМОНЬКО-СНІГУРОЧКО

Слова Л. Глібова

Зі збірки Я. Степового

Moderato

Зи-монь-ко- -сні- гу ронь-ко,
на-ша бі-ло-гру - доч-ко, не вер-ти хвостом.

Зимонько-снігурочко,
Наша білогрудочко,
Не верти хвостом.
А труси тихесенько,
Рівненько, гладесенько
Срібненьким сніжком.

Ми повнібігаємо,
Снігу накачаємо
Купу за садком;
Бабу здоровенну,
Уночі страшенну,
Зліпимо гуртом.

ПО ДІБРОВІ ВІТЕР ВІЄ

(Для двоголосного дитячого хору)

Слова Т. Шевченка

Мелодія народна

Помірно

The musical score is written for a two-part children's choir. It consists of four staves of music. The first staff is the vocal line, starting with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/4 time signature. The lyrics are: "По ді-бро-ві ві-тер ви-є,". The second staff is the piano accompaniment, starting with a treble clef, a key signature of one sharp, and a 2/4 time signature. The lyrics are: "гу-ля-є по по-лю,". The third staff continues the piano accompaniment with the lyrics: "край до-ро-ги гне то-по-лю". The fourth staff concludes the piano accompaniment with the lyrics: "до са-мо-го до-лу.".

По діброві вітер віє,
Гуляє по полю,
Край дороги гне тополю
До самого долу. } 2

Стан високий, лист широкий
Марно зеленіє,
Кругом поле, як те море } 2
Широке, синіє,

Чумак іде, подивиться
Та й голову схилить,
Чабан вранці з сопллюю } 2
Сяде на могилі.

Подивиться — серце ніє,
Кругом ні билини,
Одна, одна як сирота } 2
На чужині гине.

Гуровий Жук

Г Р И Н А С Н І Г У

ЗАБЕРИ ПРЕДМЕТ. Участь: Гніздо.

Новаки стають двома лавами, одна проти другої, у віддалі 10-20 кроків. Посередині між лавами накреслити коло. В центрі кола стоїть "стіл", на якому покладено якийсь предмет. На умовлений знак з одної лави вибігає новак та намагається захопити предмет. Трьох новаків з протилежної лави ціляють в нього сніжками. Якщо новакові вдасться взяти предмет з кола, а ніхто його не поцілить сніжкою, здобуває для своєї групи одну точку. По 3-5 перебігах, лави міняються ролями. Виграє рій /лава/, що здобула найбільше точок. Гру проводити в теплий зимовий день. Звернути увагу новакам, щоб не збивали твердих куль; не вільно ціляти в голову.

КРИЖИНИ. Участь: Рій - Гніздо. Виряд: Палиця й крижина для кожного новака.

Новаки невеликими групами /роями/ розміщені на майдані. Проти кожної групи, що стоїть півколом на віддалі 11-15 кроків на снігу нарисоване коло. Кожний новак має палицю з поширеним кінцем і крижину. На умовлений знак новаки котять свої крижини у визначене коло. Виграє той, що перший пригнав крижину. Якщо участь бере Гніздо, то слід зробити змагання між першунами роїв за мистецтво гнізда.

ОБОРОНА ПРАПОРУ. Участь: Гніздо. Виряд: Прапорець.

Прапорець встромлюємо в сніг. Гурт ділиться на два різні табори оборонців та нападаючих. Оборонці оточують прапорець, атакуючі докруги них у певній віддалі. Обидва табори готують снігові кулі. На знак починається гра. Поцілений кулею виходить з гри. Атакуючі стають переможцями, якщо кількість поцілених оборонців буде вдвічі більша, як втрати атакуючих. Найдовший час забави - 10 хв. Якщо до того часу один воюючий табір не переможе, гніздовий проголошує оборону непереможною, або атаку невдатною. Не робити твердих куль. Не вільно ціляти в голову.

КРОКИ.

Участь: Рій - Гніздо.
Виряд: Одна хустка.

Один новак із зав'язаними очима є ловцем. Решта стоять по цілій кімнаті і мають право рушитися зі свого місця лише три кроки. Однак, коли наблизиться ловець, вони можуть присідати чи викручуватися, щоб їх не зловили. Після зроблення першого кроку грач кладе одну руку на бедро, після другого другу, а після третього закладає руки і стоїть не рухаючись. Зловлений стає ловцем і гра продовжується від початку.

ЛИНВА.

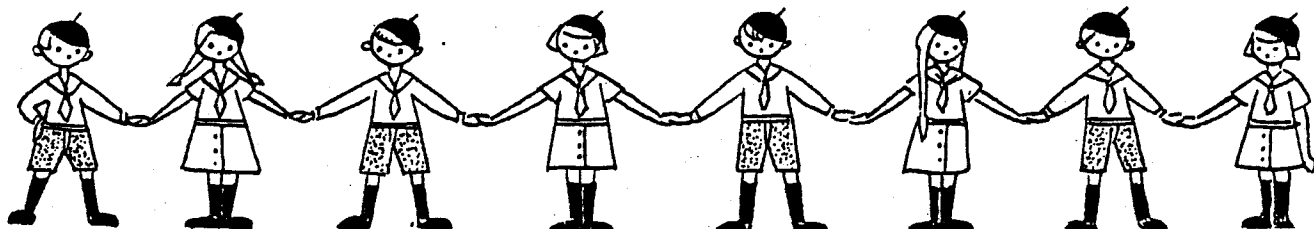
Участь: Рій - Гніздо.
Виряд: Линва.

Два гуртки грачів, по 2-20 учасників у кожному, беруть линву за кінці. Провідник дає знак: "Раз - Два - Три!" й обі сторони починають тягнути, кожна в протилежний бік. Котра сторона перетягне суперників через лінію, зазначену на землі, виграє. Линву вживати гладку, без жодних гудзів, а в половині линви прив'язати шнурочок, щоб обом сторонами визначити рівні частини. Один гурток держиться по правій, другий по лівій стороні линви. Оба гуртки звернені до себе лицем і тоді тягнуть лише руками дозаду, або обертаються до себе плечем, кладуть линву через одне плече й тягнуть руками й плечем уперед.

Варіант: Замість повільної уставки можна пробувати швидко. Двох грачів з різних гуртків держать линву за самі кінці. Решта грачів стоїть на віддалі 15-30 кроків. Провідник кличе "ВПЕРЕД!" - обі сторони підбігають, хапають линву й тягнуть.

ЛІСНИЧИЙ І ЗЛОДІЙ. Участь: Гніздо - Табір.
Виряд: Шапка.

Новаци стають кругом, посередині на землі лежить шапка. Поза кругом стоїть один новак, що його завданням є винести шапку назовні круга так, щоб його не зловили. Шапки стереже лісничий, визначений з-поміж новаків так, щоб злодій не знав. Злодій може бігти до круга в будь-якому місці та схопити шапку, але мусить вибігти в тому самому місці. Лісничий чекає, заки злодій ухопить шапку і тоді вибирає найкращий момент, щоб його зловити, однак може це зробити лише, коли злодій тримає шапку вже в руках. Коли це йому вдасться, злодій залишається в крузі, лісничий стає злодієм, а нового лісничого визначається так, що всі новаци в крузі міняють свої місця. Навіть коли лісничий не зловив злодія, треба визначити нового лісничого, бо ціла суть гри полягає в тому, що злодій не знає, хто його ловитиме.

Самодіяльна Тра.

ПРО БІДНОГО ПАРУБКА І МАРКА БАГАТОГО

Українська народна казка

По великому шляху, що ним їздили чумаки у Крим по сіль, їхав багатий купець Марко, а за ним тягнувся караван з дорогим крамом.

Тільки вступив він у коловорот, як назустріч йому вибіг чоловік і почав благати піти до нього за кума. Марко спочатку страшенно розгнівався на мужика за таке зухвальство, а далі й згодився, подумавши: «Може, це якийсь щасливий знак».

Покумував, погуляв купець, залишив подарунки хрещеникові та й поїхав. Іде багатий Марко, люльку покурює та на караван поглядає, що в'ється за ним на цілу версту.

Як почало смеркати, вїхав він у свій город, зустріли його горожани з хлібом-сіллю і провели аж до його палацу. Марко наказав погоничам розвантажити караван, а сам, повернувшись добре, заснув. Спить Марко, і сниться йому сон, що прийшов до нього його хрещеник і каже:

— Слухай, Марку, все твоє багатство колись моїм буде.

Прокинувся купець Марко та так уже до самого ранку і не заснув. Усе йому хрещеник не йде з голови: ажурився купець, що втратить багатство. Вдень ще ськ-так забувався. Та не знав відтоді Марко ні одної спокійної ночі. Тільки ляже спати, як уже й стоїть над ним його хрещеник великий, сильний, у полотняній сорочці, і з усмішкою промовляє:

— Все твоє багатство буде моїм. Довго так мучився Марко, а далі й вирішив позбутися свого хрещеника.

Ідучи одного разу через те село, зайшов він до свого кума і бачить, що з його хрещеника буде точно такий козарлюга, як той, що йому сниться щоночі. І навіть посміхатись вже починає, от тільки що сказати не може: «Все твоє багатство буде моїм». Але от-от скаже. Злякався Марко малого і каже до кума.

— Продай, куме, мені свого сина, мого хрещеника. В тебе дітей і так доволі, а з цього я вигодую козака.

— Е, ні, — каже батько, — нехай їх у мене багато, але то тільки й мого. Як сядуть їсти, то серце болять, а як стануть робить, то душа радується!

Але Марко на всі лади почав умовляти та благати кума, щоб продав йому хлопця. Нарешті за великі гроші забрав він хрещеника.

Вїхав купець Марко з караваном за село і наказав слугам обсмоляти добру бочку. Приготували слуги бочку, поклав туди Марко хрещеника. Заднів бочку міцним дном, і коли проходив караван над річкою, то вкинув Марко її у воду, а сам поїхав далі.

Пливла бочка за водою та й припливла до якогось монастиря. Монашки пралі якраз білизну, побачили бочку і притягли до берега, мовляв, на огірки буде. Принесли в монастир, відкрили, аж там хлопчик. Ну що робити, не кидати ж знов на воду? І лишили монашки його в монастирі.

Ріс хлопець, ріс і красивим парубком став. А як виріс, дали вони йому на дорогу хліба і випровадили за ворота. Пішов він по наймах від пана до пана, аж поки потрапив до купця — багатого Марка. Побачив Марко, що хлопець здоровий, красивий і робітник непоганий, і згодивсь узяти його за старшого погонича.

От одного разу зявився він хрещеника до себе й питає:

— Хто ти такий, звідки родом?

— А хто його зна, хто я. Роду я не маю, бо мене монашки з води витягли, в бочці плавав, — сказав це і посміхнувся.

Як глянув Марко на ту посмішку, то пополотнів, і наче в пропасницю його кинуло. Пізнав одразу свого хрещеника і чекає, що цей от-от скаже: «Все твоє та буде моїм». Але хлопець стоїть і тільки посміхасться.

— Ну добре, — промовив Марко. — Хочу я з тебе зробити голову свого помічника, але ти маєш виконати одне моє доручення: за морем снім лежить невідомий мені край, де можна доброго краму дешево дістати, поїдь туди і розвідай його.

Зібрався хлопець у далеку путь, а Марко повеселів, бо не одного туди послав і ні один не вернувся.

Іде хлопець та йде і приходять до річки широкої та бурхливої, що аж страшно глянути, не то перепливати її. Гукнув хлопець поромщика, та так гукнув, що той аж затремтів від того крику і пором його погодився.

Прийшов поромщик і питає:

— Звідки і куди мандруєш, лобуряко?

— Від купця Марка, за синє море, — відповідає парубок.

Стрибнув він на пором і пливе, та очей з діда не спускає. І тільки ви-

хали вони на середину, де найбільше річка вирувала, дід махнув веслом — і пором розійшовся на дві половини: та половина, що з дідом була, — вже за камінням, а та, що з парубком, — попала в самий вир. Бачить парубок, прийшла його смерть і вже от-от налетить він на камінь, але ніби хтось одвертає від нього погябель. Приглядається парубок до порома, аж воно по боках чотири морські красуні ведуть пором, на парубка поглядають, ще й пісню співають. Вивезли його на тиху воду і до берега причалили. Стрибнув він на берег і пішов до моря.

Віжить, спотикається, а назустріч йому дідок сивий, аж білий; сивнився хлопця та й питає:

— Куди це ти, парубче, так поспішаєш?

— Та за синє море, — каже хлопець.

— А хто тебе послав сюди, снєку? — питає дід.

— Та купець, багатий Марко.

— Послухай, що скажу тобі, парубче. Лихе для тебе задумав Марко, пославши сюди. Померло тут багато таких, як ти. Назад звідси ніхто не повертається, і за синє море рідко хто добирався. Але якщо ти хочеш за синє море, то почекай тут, аж поки кит-риба повернеться хвостом, тоді вилазь на неї і ховайся близько голови та й чекай, поки вона допливе до того берега, щоб стрибнути міг на землю.

Подякував парубок дідові, зійшов до моря і став чекати, поки припливе кит-риба. Чекав, чекав, а надвечір показала над морем ніби земля з водограєм посередній і тільки почала наближатись до берега, як піднялась на морі страшна буря. Парубок уздрів великого хвоста, по берегових каменях добрався до нього, а потім по спині побіг до водограю, бо там, як казав дід, була голова кит-риби.

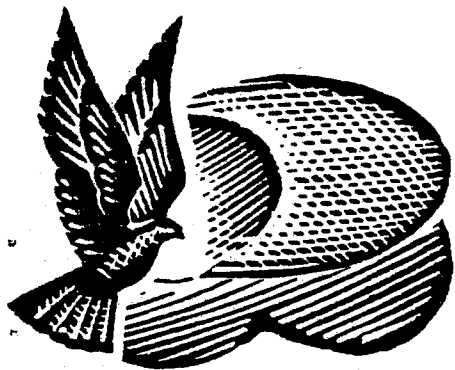
Сім тижнів плив він на киті до тамтого берега моря, ловив рибу сорочкою і так годувався, а на восьмий побачив землю і стрибнув на берег.

Довго блукав парубок по чужій стороні, розвідав її добре, навчився чужої мови, узнав дещо, а потім повернувся так само назад. Приїхав до Марка і все розказав, що знав про край за синім морем.

Розгнівався Марко, осідлав коня і поїхав до поромщика, щоб покарати його за невірну службу.

Прийжджає, а поромщик ніяк не може до берега причалити і просить Марка взятись за весло і допомогти. Тільки взявся Марко за весло, дід вискочив з порома, а Марко залишивсь на перевозі. Весло те було таке, що хто візьметься за нього, то вже з рук не випустить, аж поки не надійде йому зміна.

З того часу став Марко перевізником, а парубок роздав усе його багатство бідним, і стали ті бідні жити-поживати та добра наживати.

Із Понорного Записника

СЛІДИ ТВАРИН НА НАШІ КАРТИ

КОЗА І КІНЬ

Відколи приручено свійських тварин, вони — нерозлучні супутники нашого життя. Вони годують нас, одягають та взувають і вимагають за це тільки господарського догляду. До появи тракторів і комбайнів воли і коні допомагали обробляти ґрунт та й зараз ще допомагають, дають утновня. І назви деяких поселень і річок, а особливо мікротопоніми, походять від різних свійських тварин.

На Чернігівщині є місто Козелець. На Тернопільщині

є селища Козлів і Козово, а недалеко від них село Козюки. На Київщині є село Козин. По різних кутках України трапляються назви Воловець чи Воловники. Кожному своє. Призначені на заріз барани та свині хоч і стрічаються в топонімах, але майже не згадуються в народній поезії. Інша річ — кінь. У піснях кінь оспіваний як товариш і побратим воїна, істота розумна, віддана, чутлива, яка кіба що не говорить, а розуміє все.

Над тою ж згадуваною запорізькою річкою Конкою є величезна степове село Кіньськ Роздори, назване так, очевидно, на згадку про якусь пригоду. Мабуть, нема на Україні людей, що не знали б пісні на Шевченкові слова: «Літа орел, літа синий...» Наприкінці її є такі рядки:

Йде Залізняк Чорним шляхом —
За ним гайдамаки!

Цей історичний шлях, бийний шлях кримських татар, проходить від нижнього Дніпра через Правобережжя на Золівь і Галичину і далі глибо Польщі. Для своїх

блискавичних наїздів татари завжди брали по кілька коней, щоб пересідати просто на скаку. Отож коли воляв було навіть кілька тисяч, коней гнали з собою десятки тисяч. А коли йшов у похід хан із цілою ордою, то вже сотні тисяч так вибивали і витоптували пашу і саму землю, що залишився справді чорний шлях — ніби від пожежі...

Поширені й назви, що походять від єдиної свійської комахи — бджоли. А певніше — від слова «пасіка». Народ український завжди любив пасічництво.

По Україні, переважно у північно-східній половині її, зустрічаються цілі села, що виростили колись навколо пасік... На Західній Україні є Пасіки Зубрицькі, від колишніх землевласників. На Закарпатті є Тур'я Пасіка. Зустрічаються і Пасіки. І Пасічники. Про цей же промісел свідчить назва на Поділлі Медобори, тобто — «медові бори».

ВІД МЕДВЕДІВ ДО ЖАБ

Набагато більше назв, що походять від диких тварин. Є дві невеличкі Медвежі річки — в басейні Дінця. Біля Лисичанська в меандрах (вигинах течії) того ж Дінця є озеро Медвеже і поруч — Вовче. Всім пам'ятна шевченківська згадка в «Гайдамаках»:

А найперша Медведівка
Небо нагріває.

У Вінницькій області є навіть Медвеже Вушко — це від назви такої лікувальної рослини.

Набагато частіше зустрічаються на карті України сліди ненажерливих хижаків і шкідників — вовків. Біля Харкова є місто Вовчанськ. Чимало сіл мають назви Вовки, Вовків, Вовчик, Вовча Гора, Вовча Долина, Вовчий Перевіз; багато мікротопонімів, таких, як Вовчий Яр, Вовча Балка тощо. Заслугує на увагу степова річка Вовча, або Вовчі Води, що впадає в Самару, притоку нижнього Дніпра.

Коли запорожці вертали з походів на Туреччину запасним шляхом через Азовське море, вони приставали до гирла річки Кальміус, яке стерегла фортеця Домаха. Потім, поки змога була, плвли вгору по Кальміусу, дали переглядали байдаки волоком до Вовчої, спустилися по ній у Самару, Дніпро і на Січ.

У лісових місцевостях побудуємо згадки про борсуків. Це — назви сіл, як Борсучка, Борсучина, також мікротопоніми.

Вдосталь назв: Зайці, Зайчики, Заяча Балка, Заячий Гай. Від спритного лиса маємо такі назви: як Лисича Балка, Лисичинки, Лисичинці, просто Лисича і, звичайно, Лисичанськ. На Лівобережжі є річечка Лисичка.

Всі знають красне, чепурне й охайне звіратко — білку. З давніх-давен ціндлось її легке і тепле хутро. По лісових областях збереглось чимало назв, які свідчать, що принаймні раніше тут була сила-силенна білок. Особливо це помітно на Житомирщині, де колись жило слов'янське плем'я древлан; сама назва його походить від слова древо, дерево. Тут є кілька сіл і кілька річок Білка. Є на Україні кілька сіл і селищ, що зветься Біличі. Двоє з них — в околицях Києва.

Не забуто в топоніміці України й інших дрібних зві-

рят. На Житомирщині є село Тхорин, а на Київщині — Тхорівка, які нагадують про злісного ворога птахівництва. Про подібного ж хижака свідчить назва річки на Сумщині — Ласка. На Полтавщині є села Іжаків та Іжаківка. Звичайно, є й мікротопоніми.

Між топоніми України зустрічаються і назви диких птахів. Місто Житомир стоїть на чималій мальовничій річці Тетерів. На Житомирщині є село Січівка. Трапляються й синоніми: на Полтавщині є село Бузьки, а в Чернівецькій області — село Черногузи. На Харківщині є маленька річка Леб'язка. Таких та подібних можна знайти особливо багато серед мікротопонімів.

По лісових областях України зустрічаємо назви сіл В'юни, В'юнище, В'юнищина. На Харківщині над Дінцем є невеличке місто Зміїв.

Досить щедро представлено в топонімах жаб. Є містечко Жаботин на Правобережжі.

В Карпатах, у самому селі Гуцульщини, над Чорним Черемошем, є селище і курорт Жаб'є. Жаб'є є і на Тернопільщині. На Полтавщині є село Жабокряки, в Західній Україні — Жабокруки і Жабокряк, на Волині — Жабокрич. А скільки таких,

як Жабки, Жабинці, Жабівка, Жабка, Жабни, Жаб'янка, Жабчичі!..

Є й річки, що мають «жаб'ячі» назви: притока Случі зветься Жаборічка, а Гнилого Тікчу — Жаб'янка...

Такі топоніми цікаві ще й тим, що вони свідчать не тільки про винищення в цій місцевості якогось виду тварин, але про значні зміни природних умов. Ось, скажімо, як описує природу Київщини десь з чотирьох років тому литовський посол Михалон Литвин у своїх «Записках»: «...Грунт Київської області такій родючій і зручній для обробки, що поле, зоране тільки раз парою биків, дає багатющій врожай. Навіть необроблені поля дають корисні рослини, що годують людей своїм корінням і стовбурами. Тут ростуть дерева, які дають різноманітні ніжні плоди. Тут вирощується винна лоза, що дає великі грона винограду, а подекуди на схилах зустрічається дикий виноград. У дуплах старих дубів і буків містяться часто рої бджіл, щільники яких прекрасні на колір і смак. Дяких звірів: зубрів, диких коней і оленів — у лісах і степах стільки, що на них полюють тільки заради шкури...»

Птахів така дивовижна кількість, що навесні наповнюють цілі човни яйцями диких качок, гусей, журавлів та лебедів, а потім їхніми пташенятами наповнюють пташники. Орлят замикають у клітки заради їхніх пер, що прикріплюють до стріл. Собак годують м'ясом диких звірів і рибою, оскільки в річках неймовірна кількість осетрів та іншої великої риби, що з моря піднімається річками у прісну воду. Тому деякі річки звуть «золотими», особливо Прип'ять, яка біля Мозиря на початку березня наповнюється такою кількістю риби, що кинутий у неї сине защемлюється і стоїть рівно, ніби встромлений у землю, — так густо збивається там риба...

Борісфен (Дніпро) — найбільша в тій країні ріка. По всіх цих річках (по Дніпру і його притоках) сплавляють до Києва рибу, м'ясо, хутра, мед, а також сіль із таврійських лиманів... Про Борісфен кажуть, що він тече медом і молоком, бо в горішній течії ця ріка протікає по краях лісових, які багаті на бджоли, а в долишній — степами, багатими на пасовиська, і тому дає в достатку мед і молоко своїм прибережним жителям».

Звісно, в цьому описі є певне перебільшення. Але безперечно природа на Україні в давнину була багата і на бджіл, і на рибу, і на всяку дичину. Тож не дивно, що до цієї благословенної землі так пожадливо тяг-

М. ЛИСИЧ

ЛЮТИЙ

Сивий, в білому кожусі,
Лютій ой лютує!
Все гасає в завірюсі —
Зиму, бач, вартує.

То накида снігу гори,
То морозом даха.
Звіру — лихо,
Птиці — горе,
А йому — потіха.

В димар влізе і совою
Вне-завиває.
— Я, — лякає, — не такої
Ще вам заспіваю!

А малята
На санчатах
Мчать з гори шодуху.
— Ану, спробуй
наздогнати! —
Дражнять завірюху.

Лютій дітям шле погрози...
Але сонце гляне, —
В снігової баби сльози
Кап... кап... — баба тане.

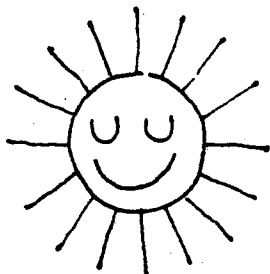
Каже лютій:
— Як же бути?
Баба худне, чахне...

Не встеріг ти зиму, лютій,
Вже весною пахне!

ДЕЛЬФІН-ВАТЕРПОЛІСТ

У Гонолулу провели цікавий експеримент: включили до складу команди ватерполістів... дельфіна.

Морський мешканець швидко збагнув суть гри і з захопленням почав стрибати за м'ячем, з силою заганняючи його у ворота. Результати перевершили всі сподівання організаторів видовища: новачок забив п'ять м'ячів. Та от лихо — він нізащо не хотів рахуватися з тим, за яку команду грає: чотири м'ячі забив у свої ворота і лише один — у ворота противника.

«СВЯТКОВА ЯЛИНКА»

На одній із зарубіжних кіностудій знімається фільм «Святкова ялинка», в центрі якого — доля смертельно хворого хлопчика, який зарився водою після вибуху особливої бомби. Головну роль грає десятирічний Брук Фаллер. У фільмі є ще два незвичайних герої — вовки, привезені для участі в зйомках з Аляски, дикі й небезпечні хижаки. Єдиною людиною на кіностудії, яка не боїлася тварин, був маленький Брук. Одного разу на очах у вражених охоронців він розчинив клітку і увійшов до вовків. Усі зазмерли зі страху, а звірі привітно підійшли до хлопчика, почали лизати його руки й охоче «прийняли» принесене ним частування. З цієї хвилини почалася дружба хлопчика з вовками. Після закінчення зйомок Брук зі сльозами на очах попрощався зі своїми незвичайними друзями.

СОБАКА-ОРДЕНОНОСЕЦЬ

Найбільш дивовижним кавалером за битву при Аустерліці був... собака за кличкою Мусташ. Коли прапорносець одного з полків п'ятого французького корпусу було вбито в цій битві, австрійський улан схопив прапор французького полку. Мусташ, побачивши це, кинувся на австрійського улана і, вирвавши у нього прапор, помчав до своїх. Після битви командир корпусу власноручно почепив на шийо собаки орден Почесного легіону.

РЕАКТИВНА ШВИДКІСТЬ

Найшвидша риба — рибамеч. Вона зустрічається в теплих та помірних областях усіх океанів. За три секунди рибамеч пропливає 90 метрів, що відповідає приблизно швидкості — 110 кілометрів на годину.

КАПУСТОНЬКА

Покинута, занедбана, на лузі
Зелені капустонька у снігу.
А до неї стежечку не одну
Протоптали ніженьки по лану.

Догадайтесь, дітоньки, ви самі,
Хто ці робить стежечки узнімі.
Я вам в цьому віршику не скажу,
Бо сам ще раз подивитись побіжу.

Олександр ОЛЕСЬ

СНІГУРІ

Звідкіль гості налетіли
Стоголосим табуном,
І розсипалися в полі
Над розсипаним зерном.

Заспівали, задзвеніли,
Мов заграли кобзарі...
Де взялась весела зграя,
Жарогруді снігурі.

Ось вони на сніг упали
І розквітли, як квітки...
На городах мак рожевий
Так заквітчує грядки.

Нагло враз табун крилатий
Небезпечно щось зачув.
Вгору знявся, і дуб гіллятий
В кущ троянди обернувся.

Ще хвилинка, і, як в казці,
Враз оспінались квітки.
І за злтром над снігами
Полетіли снігурі.

Лідія Компанієць

КАТРЯ-КАТЕРИНА

Горобці сіренькі,
Снігурі строкаті
Прилітають взимку
На балкон до Катрі:

— Нагодуй, Катрусе,
Пожалій, Катрусе,
Бо лютує Лютий,
Сад снігами skutий,

Дме холодний вітер,
Крутить хуртовина...
І птахів жаліє
Катря-Катерина.

Катря-Катерина,
Вдача голубина!

ВОДОПРОВІД

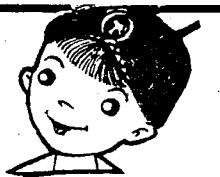
В лісах одного з тихоокеанських островів росте велетенська кропива. Її стебло, схоже на зелену трубу, обвиває стовбури дерев, тягнеться до самих верхівок. Тамтешнє населення часто користується цією кропивою як... водопроводом: в її стеблі багато звичайнісінької води, придатної до пиття. Перерубай стебло при корені і підставляй відро, наче під кран.

АНАБАС

Якби хтось вам похвалився, що зловив на дереві окуня, ви б його назвали брехунякою. І могли по тому перепрошувати скривдженого. Бо є ж така риба, що лазить по деревах: на Зондських островах, в Індокитаї. Зветься вона анабасем, належить до породи окунів. Живе в ріках і ставах, але любить виходити на сушу, може видертися й на дерево, подихати свіжим повітрям.

Закликайте Ваших друзів
і приятелів
переплачувати "ГОТУЙСЬ"

РОЗГАДАЙТЕ?

Надворі мороз скрипить.
А в печі вогонь горить
Бабця тісто місить в діжці.
Дідусь мак тре у макітрі
Стрий ялинку прибирає
Мама й доня допомагає...

Свято проситься до хати.
Але як його назвати?

(Різдво)

Річка всі у скло закула,
Земля луком обгорнула,
Квіток і сліду нема
Знаєш хто вона?
То (Зима)

СВІТАНОК

Кучий хвостик, довгі вушка
В срібному кожуху.
До капусти ласий дуже
А нема — ну й байдуже.
Погризе кору дерев.
Певно звір цей і не лев —
Хто ж він?

(Зайчик)

Кольори

Колядники. Рис. Арети. Федак.

М А Л И Н О В И Й Ч Ф Ю А И Ш Ч Л Ш
Ц М И С Б У З З Г З Е Л Е Н И Й Х П
Б Ж Л Б І Л И Й Ж Ю О В Б Ш Ц К Л С
Х У В Д Т Р Г Щ Я І Ь Л Р Ш Й С Ф М
Ч Е Р В О Н И Й Є Б Ц Ч О Р Н И Й А
П О Г И Є П Ш Й Х Ч О Ч Н Т Е Н С Р
У Х К Р Й С К І А М Е К З Щ И І Р А
Р О Ж О В Т И Й В Н Е Р О И Г Й І Н
П Н Е І Л К О Р И Ч Н Е В И Й К Б Ч
У І Є В Й Я Д З Ш М Г М И О Ж І Н Е
Р С Е Р Д Ч Д Ф Н У Ю О Й В Н Й И Р
О П П Т Ж Т Г О Е Л Б В Р У Д И Й У
В У С М У Г Л Я В И Й И Ь І Е І Й Й
И Г О Л У Б И Й И И А Й М Б З Д С І
Й Ф Р Г О С Н О Й Я Й Н Й Р Щ А И Т
Ф І О Л Е Т О В И Й П К Г Я Ю Ц У Ъ

У цій схованці заховано
23 кольори.

Приказки

Масти Федя медом, а Федь усе Федьом.

Поки сонце зійде, роса очі виїсть.

Громада по нитці - бідному сорочка.

Бога споминай, а рук докладай.

Стереженого Бог стереже.

На злодію шапка горить.

Триши, не триши, вже скінчились Водохрещі.

Який пан, такий крам.

Крук крукові ока не виколе.

Дреться, як старе простирало.

До Святого Духа не вбирай кожуха, а по Святім Дусі ходи все в кожусі.

Хто рано встає, тому Бог дає.

Де два б'ються, там третій користає.

Ні в кут, ні в двері.

Раз козі смерть.

Солом'яний вогонь.

Тиха вода береги рве.

Хліб, сіль і вода - це козацька їда.

Терпи козаче, - отаманом будеш.

Без муки нема науки.

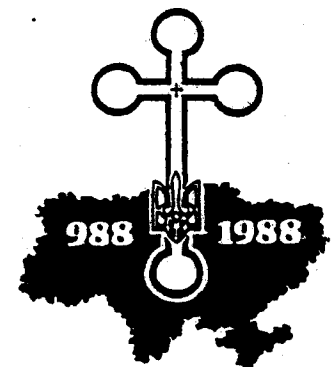
Не купуй kota в мішку.

Чого Івась не навчиться, то Іван не зможе.

Нагинай галузку, поки молода.

Вовком дивиться.

Слухай та на вус мотай.

За Батьківську Землю!

ПЕЧЕРНИЙ ВЕДМІДЬ НА ЗАКАРПАТТІ

=====

Написав Ілля Колюшів

За два кілометри від північної околиці закарпатського села Мала Угольна /Тячівщина/ височить скеля "Вів". Майже біля самісінької її шапки, складеної з вапнякових брил, порослих подекуди лишайниками, - вхід до печери "Перлиної". Саме вона і була кінцевою метою сходження на скелю, здійсненого не так давно зоологами Ужгородського Державного Університету.

Нелегкий шлях довелося подолати тим учасникам експедиції. Дедалі стрімкіший нахил скелі, ковзкий шар букового листя під ногами, каміння, що зрадливо вислизало з-під ніг і падало униз, - через усе це довелося пройти, перш ніж, підтягнувшись по майже прямовистій стіні, ми опинилися на невеличкому горизонтальному майданчику перед входом у печеру.

А в печері на нас чекала справді рідкісна знахідка. Проїшовши перший десяток метрів, ми помітили, що з вапнякової, вкритої кальцитовими натеками стіни, біля самої її основи, стирчить половина стегнової кістки якоїсь дуже великої тварини. Але якої? Припущення виникло одразу, але його треба було перевірити. Отже, потрібні даліші пошуки. Ми почали розкопки. Тверда кальцитова поверхня погано піддавалася інструментам.

Низька стеля утруднювала роботу. Копати доводилося стоячи, а біля стіни - лежачи.

Шар за шаром підіймається глина і перемішане з нею каміння. Все це ретельно переглядається. Ось одна кістка, друга, третя... Коли виїняли чотири кубометри ґрунту, назбиралось уже близько 700 кісток та їх уламків. Залягали вони в ґрунті безладно. Адже протягом епох, які вони тут пролежали, відбулося так багато змін /в тому числі геологічних/,

Вадим Скоморовський

КОБЗАРИ

На Тарасовій горі
Рано вранці на зорі
Посідали під вербою
Дідугани-кобзарі.

Мовив слово кожен з них,
Струн торкнувся голосних —
І злетіла після вгору,
Вище кленів мовчазних.

Нижком слухали її
Зачаровані гаї.
Навіть змовкли на хвилину
Невгамовні солов'ї.

Броніслав Адамович

ЗАВІРЮХА

Завірюха, завірюха
Загубила капелюха.
Капелюх її новий,
Білосніжний, пуховий
Вітерець-пустун поніс
Через поле, через ліс,
Об високу гору — бух!
Полетів на землю пух.
Завірюха розплютилась,
На всі боки закрутилась,
Цілий день навкруг гасала —
Ні пушинки не піймала.
Вис, плаче завірюха —
В неї геть померзлі вуха.
Завірюху дуже жаль —
Подаруємо їй шаль.
Хай вгамується поволі
І в теплі засне на полі.

Ой не сійтесь, сніги, ой не сійтесь,
ясні,

Не губить ви останньої слави;
Гріє здалека землю усмішка весни,
Пробиваються проліски, трави.

Не злякайте вам нікого, холодні сніги.
Бо розтопче вас сонце блискуче,
І нечуваній сміх залуца навкрути...
Як тікати ви будете в кручі.

Ой не сійтесь, сніги, ой не сійтесь,
ясні,

Згнийте в темній безодні навіки!
Хоча пізно, а все ж діждемося ми
весни, —

Свята волі, і світла, і втіхи.

Микола Тарновський

СНІГ

Сіє-віє сніг біленький,
Сніг біленький,
Чепурненький,
Сіє-віє...

Сніжок, сніжок віється —
Перед нами мріється...
А ми підемо сніжками, —
Та не тими доріжками:
Доріжки самі утремо —
І дійдемо, і дійдемо
До мети...
Сійся, сійся, сніжку білий,
І мети!

Грицько Бойко

СНІЖИНКИ

То не зорі
Неозорі
Засіяли на просторі,
Кружать угорі.
Білі-білі
Заметілі
На дерева посивілі
Впали у дворі.

А сніжинки —
Холодинки,
Зірненьки і намистинки
Стеляться до ніг.
Сніг пухнатий,
Наче вага,
Жаль по ньому і ступати —
Білий, чистий сніг.

ЛЮТА ЗИМА

Мороз й завірюха
Добре хапають за вуха,
Гуляє хуга на волі
Тремтять куштики голі.

Матінко, зимо, пусти погуляти,
Досить тобі снігом кидати,
Білий зайчик капустки не знайде
Горе до наших хатинок знайде.

Люба малеча в віконцях сидить

Зимі триклятій пальцем грозить:

Ох, ти зимо, непослушна
Прийде весна добродушна
Всіх нас сонечком пригрів
Теплим вітриком обвіє.

Надя з України

Максим Рильський

ТАРАС
ШЕВЧЕНКО

Всі його ми батьком звемо,
Так від роду і до роду:
Кожний вірш свій і поему
Він присвячував народу.

Він любив усе прекрасне,
Все ненавидів потворне, —
І його ім'я — незгасне,
Світлий образ — неповторний.

В пісні матір і дитину
Він прославляв серцем чистим,
Всю осяяв Україну
Поглядом він променистим.

Ясен досвіт ще не сходив, —
А йому перед очима
Дружба радісна народів,
Як зоря, палала зрима.

Ось чому в сім'ї великій,
У півту садів прекрасних
Буде жити від вовіки,
Як безсмертний наш сучасник.

Леся Українка

ЛІТО КРАСНЕЄ МИНУЛО

Літо краснеє минуло,
Сніг лежить на полі;
Діти з хати виглядають
В вікна... шкода волі!
Діти нудяться в хатні,
Нудять, нарікають:
— І нащо зима та люта? —
Все вони питають. —
Он все поле сніг завів,
Хоч не йди із хати!
У замкнуті дивись вікна,
Ніде й погуляти!
Сніг з морозом поморозив
Всі на полі квіти...
Десь зима та не скінчиться! —
Нарікають діти.
Ждіте, ждіте, любі діти!
Літо знов прилине,
Прийде мила годинонька,
Як зима та згине;
І заквітне ваше поле,
І зазеленіє, —
Знов його весна прекрасна
Квіточками вкріє.

СВІТАНОК

Документи Наших Днів

Дня 20 вересня 1986.

До
Головної Пластової Булави
у Торонті, Канада

Справа: Зміна назви УПН.

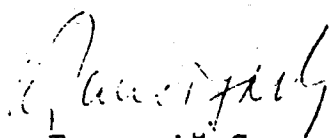
Дорогі Друзі!

Як Вам, мабуть, відомо, питання зміни назви УПН було розглядане кількома останніми Зборами КУПО, які винесли що до того відповідні рішення. Проте, ця справа дотепер не була задовільно розв'язана.

З уваги на такий стан і зростаюче що раз то більше невдоволення серед новацьких виховників і виховниць, ми прохаємо Вас поставити питання зміни назви новацького уладу на порядок нарад Пластового Конгресу Третього.-

С К О Б !

Пл. сен. Орест Гаврилук, ЧМ

Пл. сен. Теодосій Самотулка, Войн

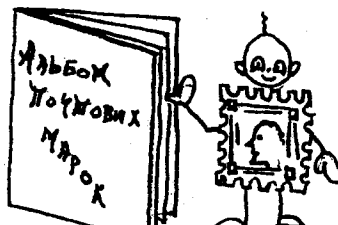
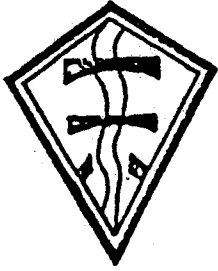

Рис. Гануся Рогожа

2-гий КУРІНЬ У.П.С.-ок "ТІ, ЩО ГРЕБЛІ РВУТЬ"

17 жовтня 1986

До: пл. сен. Ореста Гаврилюка
Редактора "Вогню Орлиної Ради"
в Силвер Спринг, Мд.

Дорогий Друже!

2-ий курінь УПС-ок "Ті, що греблі рвуть" пересилає даток в сумі 500 дол. на видання слідуєчого числа "Вогню Орлиної Ради".

Закликаємо інші курені фінансово підтримати це цінне видання для новацьких виховників.

СКОБІ

пл. сен. Галина Кутко
пл. сен. Галина Кутко
курінна

пл. сен. Людмила Дармограй
пл. сен. Людмила Дармограй
писар

копія: КПС

Матеріали до новацької змілости "Актор/Акторка".

ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО

Говорачи про театр, скажемо перш за все про те, що означає це слово. Театр — слово грецького походження, яке означає місце, призначене для видовища, а нині цим словом називаємо також й саме видовище.

Перші паростки тобто початки театру, театральних вистав відносяться до сивої давнини, беруть свій початок у народних обрядах, іграх тощо. У давні часи, наприклад, мисливець, підстерігаючи звіра у лісі, одягався в шкуру, найчастіше ведмежу, наслідував його поведінку і голос, одним словом робив усе, щоб тварина підпустила його ближче до себе і дала зловитися. При цьому він ставав ніби актором, оскільки наслідував тва-

рину, але робив це не для гри і забави, а заради успішного полювання. В цьому наслідуванні людини видно перші яки праобрази театральних вистав.

З яких же елементів складається акторське мистецтво?

Щоб створити образ героя, актор використовує насамперед мову. В мові особливо повно розкриваються думки і погляди людини. Але найважливіший засіб створення театального образу — це сценічна дія. Без неї нема мистецтва театру. Сценічна дія — це не просто рух актора по сцені, але й уміння розкрити внутрішній зміст кожного вчинку героя, показати боротьбу його почуттів і думок.

Крім цього, актор повинен володіти прийомами сценічної майстерності, за допомогою якої він зможе все відчуте й продумане передати на сцені, донести до глядача. Артист повинен уміти керувати мімікою свого обличчя, голосом, рухами.

Велику роль в театрі поруч з актором відіграє режисер, тобто людина, яка постійно співпрацює з кожним актором над вивченням ролі, допомагає художнику оформлювати декорації, костюми; з музикантами добирає відповідну музику; з освітлювачами продумує освітлення сцени під час вистави. Але найважча й найвідповідальніша справа для режисера — це зміло покерувати спектаклем.

Театр став таким, яким ми його знаємо сьогодні, зовсім недавно. Він пройшов довгий і складний шлях розвитку. Віками нагромаджувався досвід акторського мистецтва і вдосконалювалась театральна техніка. Але яких би змін не зазнав театр за десятиліття свого існування, незмінною залишилась одна його властивість: тісний зв'язок з епохою, з життям людей і проблемами країни.

ТЕАТРАЛЬНІ ЖАНРИ

Дуже часто після театральної вистави глядачі говорять: це була справжня трагедія, або іншим разом — ми подивили-

ся чудову комедію, а ще іншим — оце був веселий водевіль.

Що ж таке трагедія, комедія, водевіль?

Але почнімо від пояснення спочатку іншого жанру — драми. Це твір, у якому зображено важливі, сповнені суперечностей події, які однак вирішуються, так би мовити, мирно, без загибелі героя. Думки і почуття дійових осіб розкриваються в драматичному конфлікті в дії. Драма виникла в усіх народів світу з обрядового акту. До драм в нашій літературі можна віднести «Назара Стодолю» Т. Шевченка, «Украдене щастя» і «Сон князя Святослава» І. Франка, «У пущі» та «Лісова пісня» Л. Українки та п'єси І. Микитенка, І. Кочерги, М. Куліша, М. Ірчана та ін.

Трагедією називаємо художній твір, у якому зображені якісь дуже напружені події — відображення глибоко трагічних суперечностей

пристрастей, принципів, за яким стоїть напружена боротьба різних сил, що звичайно приводить до загибелі героїв. Зразками української трагедії є «Переяславська ніч» М. Костомарова, «Сава Чалий» І. Карпенка-Карого, «Касандра» Л. Українки, «97» М. Куліша, «Загибель ескадри» О. Корнійчука, «Дума про Британку» Ю. Яновського.

Комедія — це твір, у якому висміюються негативні риси й властивості людей і різних явищ суспільного і побутового життя. Особливістю комедії є те, що в ній відображається боротьба, яка викликає сміх, заперечення ставлення до характерів. Комедія має свої різновидності — це комедія сатирична, лірична, побутова. Джерела її в українській літературі йдуть від усної народної творчості. Зразок її в новій українській літературі дав І. Котляревський — «Москаль-чарівник», Г. Квітка-Основ'яненко — «Сватання на Гончарівці», потім М. Старицький, М. Кропивницький, І. Карпенко-Карий, І.

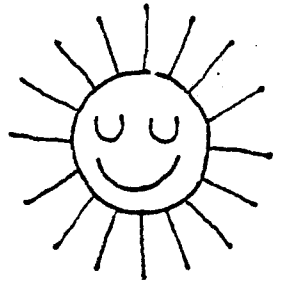
Франко, І. Кочерга, І. Микитенко.

Різновидністю комедії є водевіль — це п'єса, основу якої, як правило, становить анекдотичний сюжет. Гра акторів супроводиться куплетами, які вони виконують під музику.

Крім цих основних театральних жанрів, є ще багато другорядних, породжених в різні епохи специфічними умовами життя.

ОРДЯЧА РЗВАГА

ПОРАДИ МУДРОЇ СОРОКИ

Листи для Мудрої Сороки слати на адресу Редакції /див.: II стор. обкладинки/ з допискою: "Для Сороки."

ДОРОГА СОРОКО!

Я насправду люблю працювати з новачками. На новацькому вишколі був першуном, провадив рій у станиці та був у булаві трьох новацьких таборів. Але на другий рік мене запросили до булави юнацького табору на ЮМПС. Чи Ти гадаєш, що я повинен відбути "Лісову Школу?"

бр. Маркіян

ДОРОГИЙ МАРКІЯНЕ!

Лісова Школа - це найкращий пластовий вишкіл таборових провідників для юнаків. Але Ти повинен рішитися, чи хочеш працювати в УПН чи в УПЮ й спрямувати всі Твої зусилля в одному напрямі. Ті, що "нюхають" кожному ділянку ніколи не стануть майстром одної з них.

Сорока

Г Г Г

ДОРОГА СОРОКО!

Чи добре було б у лютому, замість збірки гнізда, зробити забаву "Валентина"?

сестр. Юля

ДОРОГА ЮЛЮ!

Забави "Валентина" - це американський звичай. Діти матимуть досить того в англійській школі. Наш дорогий час треба використати на більше позитивні зайняття. Попробуй узяти новачок на прогулянку, щоби побачили, як виглядає ліс або парк узимку, або підготуй цікаву програму для зацікавлення дітей з Лесею Українкою.

Сорока.

Г Г Г

ДОРОГА СОРОКО!

Ми хотіли би почати з новачками систематичне тренування копаного м'яча. Яка Твоя думка про це?

Братчики з Торонта

ДОРОГІ БРАТЧИКИ!

Діти новацького віку ще не є настільки фізично розвинені, щоб тренуватися до змагань копаного м'яча без нарахування на ушкодження свого здоров'я. Можна часом "савитися" в копаній м'яч, але серйозне тренування слід залишити до юнацького віку.

Сорока

З М І С Т

ВІД РЕДАКЦІЇ.....	1
МУДРІСТЬ СІРИХ ОРЛІВ	
Пісня - пл. сен. Оксана Тарнавська.....	2
Розповідь - Сірий Орел Надя.....	4
Майстрування - Сірі Орли: Денис і Надя.....	6
ЩО РОЗКАЖЕМО НОВАЦТВУ?	
Свят-Вечір у повстанців - Сестричка Леся.....	11
Тарас Шевченко і Леся Українка - С.О.Стаха..	14
Чи є Зима? - О. Буцень.....	18
МАЙСТРУЄМО - Сірий Орел Денис	
Ялинка /прикраса на ялинку/.....	19
Дзвіночок /прикраса на ялинку/.....	20
Гриби.....	21
ДІТИ СПІВАЮТЬ	
Я Маленький Хлопчик.....	22
Зимонько-Снігурочко.....	22
По Діброві Вітер Віє.....	23
ІГРОВИЙ КУТОК	
Гри на снігу.....	24
Гри в домівці й на майдані.....	25
САМОДІЯЛЬНА ГРА	
Про Бідного Парубка і Марка Багатого.....	27
ІЗ ПРИРОДНИЧОГО ЗАПИСНИКА	
Сліди Тварин на Нашій Карті.....	29
Лютий - М. Лисич.....	30
Дельфін-ватерполіст.....	30
Святкова Ялинка.....	30
Собака-Орденоносець.....	30
Реактивна Швидкість.....	30
Капустонька.....	30
Катря-Катерина.....	31
Снігурі - Олександр Олесь.....	31
Водопровід.....	31
Анабас.....	31
РОЗГАДАЙТЕ?.....	32
ПРИКАЗКИ.....	33
ЗА БАТЬКІВСЬКУ ЗЕМЛЮ!	
Печерний Ведмідь на Закарпатті.....	34
Вірші.....	36
ВІСТІ ІЗ З.С.А.....	37
Одного Ранку - Лідія Компанієць.....	37
Морозенко - П. Боднарчук.....	37
ДОКУМЕНТИ НАШИХ ДНІВ.....	38
МАТЕРІЯЛИ ДО НОВАЦЬКОЇ ВМІЛОСТИ "АКТОР/АКТОРКА".....	40
ОРЛЯЧА РОЗВАГА.....	41
ПОРАДИ МУДРОЇ СОРОКИ.....	42

+++++

ФУНДАТОРИ "ВОГНЮ ОРЛИНОЇ РАДИ"

Сіра Орлиця Стаха Гойдиш
Головна Пластова Булава
2-ий Курінь УПС "Ті, що Греблі Рвуть". Хто черговий?